

Eksamen i Modul VII

Bacheloroppgave

«Bruk av historisk narrativ i øvingsammenheng»

av

Kadett Sindre Rolland

&

Kadett Maria Nossun

Godkjent for offentlig publisering

Publiseringsavtale

En avtale om elektronisk publisering av bachelor/prosjektoppgave

Kadettene har opphavsrett til oppgaven, inkludert rettighetene til å publisere den.

Alle oppgaver som oppfyller kravene til publisering vil bli registrert og publisert i Bibsys Brage når kadettene har godkjent publisering.

Oppgaver som er graderte eller begrenset av en inngått avtale vil ikke bli publisert.

Vi gir herved Luftkrigsskolen rett til å gjøre denne oppgaven tilgjengelig elektronisk, gratis og uten kostnader	☒ Ja	☐ Nei
Finnes det en avtale om forsinket eller kun intern publisering? (Utfyllende opplysninger må fylles ut)	☐ Ja	☒ Nei
Hvis ja: kan oppgaven publiseres elektronisk når embargoperioden utløper?	☐ Ja	☐ Nei

Plagiaterklæring

Vi erklærer herved at oppgaven er vårt eget arbeid og med bruk av riktig kildehenvisning. Vi har ikke nyttet annen hjelp enn det som er beskrevet i oppgaven.

Vi er klar over at brudd på dette vil føre til avvisning av oppgaven.

Dato: 19 – 01- 2020

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	5
1.1 Problemstilling	6
1.2 Avgrensning.....	6
1.3 Problemstillingens kontekst	7
1.3.1 Studiehåndboken.....	7
1.3.2 Øvelse «vinterøvelse»	8
2. Metode.....	9
2.1 Valg av metode.....	9
2.1.1 Studiets tilnærming.....	9
2.2 Datainnsamling.....	10
2.2.1 Forstudie	10
2.2.2 Dybdeintervju.....	11
2.3 Analyse	12
2.4 Etske forhold	13
2.5 Eget ståsted	13
3. Teori	13
3.1 Motivasjon	13
3.1.1 Selvbestemmelsesteorien	14
3.1.2 Mestringstro	15
3.2 Profesjon	17
3.2.1 Militær profesjon	17
3.2.2 Profesjonsidentitet og profesjonell identitet	18
3.2.3 Profesjonsrettet utdannelse	19
4. Resultat.....	20
4.1 Forskningsspørsmål 1: Har et historisk narrativ påvirkning på kadettene motivasjon?.....	21
4.1.1 Historisk narrativ gir grunnlag for sosial sammenligning	21
4.1.2 Historisk narrativ virker som en positiv distraksjon til det som oppleves som tungt	22
4.1.3 Historisk narrativ skaper motiverende rammer for øvelsen	24
4.1.4 Mangel på kjennskap til det historiske narrative virker å hemme mulighet for økt sosial tilhørighet.....	25
4.2 Forskningsspørsmål 2: Hvilken betydning har et historisk narrativ på kadettens oppfattelse av egen profesjon og profesjonsidentitet?	26
4.2.1 Relevans til egen rolle som offiser	26
4.2.2 Et skille mellom profesjonell identitet og profesjonsidentitet.	28
4.2.3 Historisk symbolikk forsterker tilhørighet til profesjon.	29

5. Drøfting	31
5.1 Motivasjon	31
5.2 Profesjon	34
5.3 Sammenhengen mellom motivasjon og profesjon	37
6. Avslutning	40
6.1 Oppsummering og konklusjon	40
7. Bibliografi	42
7. Vedlegg	43
Vedlegg A – Samtykkeerklæring	43
Vedlegg B – Intervjuguide	45
Vedlegg C – Godkjenning FHS datainnsamling	47

1. Innledning

I norsk krigshistorie finnes det mange ulike historier og beretninger. Motstandskampen som foregikk under andre verdenskrig virker å ha stor betydning for det norske folket da den fortsatt oppleves å ha en nær tilknytning til vår egen kulturarv. En av de mer fremtredende og kjente hendelsene fra krigen er Tungtvannssaksjonen. Sabotørenes mot og kampvilje har blitt et eksempel til etterfølgelse for norske soldater. Men hva betyr en slik historie for soldatene som nå er i Forsvaret? Forsvaret har i ulike øvingssammenhenger benyttet seg av lignende historiske narrativer under øving og trening, slik at soldatene skal få muligheten til å reflektere over egen profesjon og hva som, i verste fall, kan kreves av dem. Ordet narrativ kan være ukjent for mange, men betyr kort fortalt en fortelling eller beretning (Den norske akademis ordbok). Et narrativ er en logisk struktur for å formidle en historie i en eller annen form (Almvik, 2010). Etersom å knytte slike historiske narrativer til læringsarenaer benyttes aktivt, er det tydelig at det eksisterer en tanke om at dette bidrar positivt til aktiviteten. I tillegg til muligheten for økt tilknytning til egen profesjon, og potensielt styrket tilhørighet til det norske forsvaret. Likevel er det gjort tilsynelatende lite forskning på området. Dette medfører at det eksisterer lite akademisk arbeid som kan bekrefte eller avkrefte hvorvidt et historisk bakteppe påvirker soldatene i utdanning. Dette er bakgrunnen for studien, og grunnlaget til hvorfor vi ønsket å se nærmere på bruken av historisk narrativ.

De siste to årene har Luftkrigsskolen gjennomført en vinterøvelse der kadettene skal gjennomføre en historisk marsj, med et historiske narrativ som ramme for øvelsen. Kadettene skal gå deler av fluktruten til Familien Morset, som strekker seg fra Selbu til Sverige. Samtidig skal de også trene på relevante og grunnleggende militære vinterferdigheter. Skolen har egne utviklingsmål for kadettene innenfor individ og team, samtidig som de skal knytte sterkere bånd til egen profesjon og håndtere krevende fysiske utfordringer. Morset-familiens motstandskamp er for mange en mer ukjent historie, men er blitt en stor del av lokalhistorien i Selbu. På lik linje med de andre motstandskampene som ble utkjempet i Norge, er familien et eksempel til etterfølge for hva gjelder kampmoral og offervilje. I løpet av denne øvelsen skal kadettene bli introdusert for deres sterke historie, gjennom fortellinger fra etterkommere og besøk ved minnesmerker. Kadettene skal også trene under harde, fysiske omgivelser, og kjenne på kroppen hva vinterforhold kan by på.

1.1 Problemstilling

For å kunne se nærmere på om et historisk narrativ, som ramme for en militær øvelse, har betydning for kadettene, har vi basert oss på teorier om profesjonsidentitet, profesjonsrettet utdanning og motivasjonsteorier. Dette ledet til valget av følgende problemstilling:

Hvordan påvirkes kadetten av et historisk narrativ i øvingssammenheng?

Basert på problemstillingen har vi utarbeidet følgende forskningsspørsmål:

1. På hvilken måte vil et historisk narrativ påvirke kadettene motivasjon?
2. Hvilken betydning har et historisk narrativ på kadettens oppfattelse av egen profesjon og profesjonsidentitet?

1.2 Avgrensning

Vi har i denne oppgaven valgt å kun fokusere på hvordan et slikt narrativ kan anses å være en påvirkende faktor for kadettens profesjonsidentitet og motivasjon, samt hvordan en slik øvelse kan bidra inn i en profesjonsrettet utdanning. Studien vil utelukkende fokusere på hvordan et historisk narrativ appellerer til kadettens egen profesjonsidentitet og utviklingen av denne, samt hvordan de henter motivasjon fra et slikt narrativ.

Målet med oppgaven var å se nærmere på kadettene opplevelse av øvelsen og hvordan det historiske bakteppet var med å forme deres oppfattelse av de utfordringene de ble gitt på veien. Underveis i øvelsen er det lagt inn ulike punkter som skal fremme kadettene læring og bidra til økt refleksjon i kadettmassen. Vi ønsket ikke å legge vekt på om disse punktene har bidratt til økt læring i etterkant av øvelsen, i sammenheng med disse punktene har vi kun hatt fokus på hvordan de har bidratt til å fremme kadettene refleksjoner rundt det yrket de har valgt, og om disse punktene bidro til økt motivasjon igjennom øvelsen. Vi har ikke tatt høyde for de pedagogiske verktøyene som både kan fremme og hemme kadettens læring. Dette vil ikke være en oppgave som har til hensikt å gi tilbakemelding på hvorvidt enkelte av disse verktøyene må endres eller beholdes. Oppgaven er kun ment som et hjelpemiddel for å vurdere om en slik ramme på en gitt øvelse fremstår som hensiktsmessige eller ikke.

1.3 Problemstillingens kontekst

1.3.1 Studiehåndboken

All øvingsaktivitet i regi av skolen har sitt utgangspunkt for akademisk og faglig forankring fra Studiehåndboken (SHB), som er et gjeldende rammeverk for all virksomhet ved Luftkrigsskolen. Ved innføring av ny utdanningsreform har det eksisterende regelverket fremdeles til gode å bli oppdatert i samsvar med den nye utdanningsplanen for gjeldende kull. Forfatterne har sett det som hensiktsmessig å se til tidligere føringer for hva skolen legger til grunne for gjennomføring av øvingsvirksomhet, da årets vinterøvelse gjennomføres på likt grunnlag som tidligere.

I SHB finner vi vinterøvelsen underlagt «Ferdigheter i Militære disipliner». Der står det beskrevet at kadettene skal gjennom det treårige utdanningsløpet, tilegne seg kunnskaper og ferdigheter slik at de er i stand til å planlegge, lede og gjennomføre trening og øvelser innenfor militære ferdighetsdisipliner ved Luftforsvarets avdelinger. Luftkrigsskolen skal utvikle og vedlikeholde kadettene grunnleggende militære ferdigheter slik at de kan ivareta seg selv i krevende operative, topografiske og klimatiske situasjoner. Under dette ligger det at kadetten skal erverve seg kunnskap i å planlegge og gjennomføre operasjoner under vinterforhold. Hovedmålene for denne øvelsen ligger i å trene grunnleggende ferdigheter i vinterklima. (Luftkrigsskolen, Studiehåndbok LKSK kull 68 - 2017-2020, 2017 (ajour pr.22juni 2019), s. 41) I tillegg til de fokusområdene som nevnes ovenfor, er det satt egne målsetninger for øvelsen. Disse deles opp innenfor individ, team, utvikling og profesjon. På bakgrunn av oppgavens kontekst vil målene for individ og profesjon bli presentert.

Målsetninger INDIVID.

Mestre under krevende forhold:

- Kadetten skal mobilisere handlekraft og initiativ i vanskelige situasjoner.
- Fokusere oppmerksomheten mot kontrollerbare forhold.
- Anvende sosial støtte.
- Ta her-og-nå-beslutninger som er hensiktsmessige på lang sikt.

Målsetninger PROFESJON.

Kjennskap til de historiske hendelsen som knytter seg til øvingsområdet og marsjruten.

- Nysgjerrighet og interesse for historien gitt gjennom film, bok og foredrag
- Vise respekt og anerkjennelse over den innsatsen som ble gjort av Morset-familien.

- Evner å reflektere over hvilken relevans disse historiske hendelsene har for egen rolle som offiser på et personlig nivå.

Dette er i grove trekk de rammene SHB setter for øvelsen, og hva Luftkrigsskolen har fastsatt at kadettene skal lære.

1.3.2 Øvelse «vinterøvelse»

For å gi leseren et grunnlag til å forstå drøftingen og respondentens uttalelser, ønsker vi å redegjøre for den kontekstuelle rammen rundt øvelsen. Mye av det empiriske grunnlaget for øvelsen er hentet fra forfatternes egen deltakelse, samt informasjon gitt ut i «Ordre Vinterøvelse¹» som ble gitt kadettene.

Øvelsen gjennomføres i sin helhet for andre gang på Luftkrigsskolen. Tidligere har øvelsen funnet sted en annen plass, og uten det historiske bakteppet. Øvelsen deles inn i to faser. Fase 1 er en planlegging- og forberedelsesfase hvor kadettene selv gjennomfører og leder forberedende aktiviteter for å kunne løse vinteroppdrag. Denne fasen ledes av en operasjons- og planleggings gruppe (OPG) bestående av utvalgte kadetter i kullet. Fase 2 av vinterøvelsen er et vinteroppdrag som ledes av øvingsstaben, herunder ansatte ved Luftkrigsskolen og er øvelsens hoveddel. Her skal kadettene løse pålagte oppdrag sikkert og effektivt under gitte rammer, ivareta seg selv og eget lag, og operere uten støtte i 3 døgn i vinterklima.

Vinterøvelsen tar utgangspunkt i de historiske beretningene om Marit og Peder Morset fra Selbu, og deres syv sønner. Morset – familien tilhører de menn og kvinner som kjempet for sannhet og frihet under andre verdenskrig, og var blant de som tok opp kampen mot okkupantene helt fra krigens første dager. 28 februar 1943 aksjonerte tyske styrker, med støtte fra Henry Rinnan og hans menn, mot familien Morset sin hjemgård. Under dramatiske forhold måtte familien flykte. En flukt som til slutt kostet Peder og Oddmund Morset livet. Kull Mohr skal igjennom denne øvelsen forflytte seg langs deler av fluktruten til Einar Morset, som gikk fra hjemgården i Selbu til Sverige. Ruten kadettene går vil også passere de områdene hvor Peder og Helge Morset ble tatt til fange og torturert av tyske styrker (hytten kadettene vil omtale i intervjuene), og hvor Oddmund Morset falt i kamp (minnesbautaen) (Luftkrigsskolen, Øvingsordre vinterøvelse, 2018).

Kadettene starter øvelsen med en skimarsj som beveger seg fra hjemgården til Morset og opp til minnesbautaen der Oddmund Morset ble skutt. Her vil det øvingstekniske «spillet» settes på pause, og kadettene får mulighet til å debrife og reflektere over historien og relevansen opp

---

¹ «Ordre Vinterøvelse» er en standard 5punktsordre som blir gitt for å formidle informasjon og føringer.

mot offiseryrket. Deretter går ruten videre til hytten der Morset familien oppholdt seg i påvente av å flykte videre. Dette er også hytten der Peder og Helge ble tatt til fange og kun Einar unnslopp tyskerne. Her vil kadettene igjen få muligheten til å reflektere over historien og egen rolle. Ved dette punktet vil de også gjennomføre trening på relevante vinterdisipliner. De vil følge resterende deler av fluktruten med varierende innslag av historie og vinterdisipliner før de til slutt vil få et foredrag av barnebarnet til Tormod Morset.

Øvelsen avsluttes på Festningen, der Peder Morset ble skutt og drept av tyskerne for sin motstandskamp under krigen, her vil kadettene delta på en felles refleksjonsseanse før Skolesjef Rune Gaustad sier noen avsluttende ord. Videre går vinterøvelsen over i en teknisk/taktisk evaluerings og tilbakemeldingsfase som foregår på skolen.

Kadettene går fluktruten i lagsforband. Igjennom hele øvelsen vil kadettene gå sammen med en lagsveileder som kontinuerlig jobber med oppfølgingen av kadettene i refleksjonsprosesser og i treningen av vinterdisipliner.

2. Metode

Metode handler om hvordan man tilnærmer seg og forsøker å «avdekke» virkeligheten. I praksis vil dette innebære en konsentrasjon om hvordan vi kan samle inn empiri fra virkeligheten på en så god måte som overhode mulig (Jacobsen, 2015, ss. 15-16). I dette kapittelet vil det forklares hvilke metoder som er blitt brukt for å finne svar på problemstillingen. Først vil den metodiske tilnærmingen bli forklart, herunder hvordan vi har innhentet data og hvordan den har blitt analysert. Avslutningsvis vil forfatterens rolle bli gjort rede for og hvordan dette kan påvirke studien.

2.1 Valg av metode

For å besvare denne oppgaven har vi benyttet kvalitativ metode. En kvalitativ studie er som regel intensiv, med få enheter, der data samles inn som ord (Jacobsen, 2015). Dette kan gjøres på flere måter, og i denne studien er det blitt benyttet individuelle dybdeintervju og observasjon. De muntlige dybdeintervjuene er snevret ned til fokusområder og hvor intervjuguiden har åpne spørsmål knyttet til et spesifikt tema.

2.1.1 Studiets tilnærming

Intensjonen med studiet var å gå i dybden (intensiv), og være forklarende (kausale). (Jacobsen, 2015, s. 87). Ved å gå i dybden på forsøkte vi å få frem så mange nyanser og syn på øvelsen fra kadettene som mulig, og på den måten prøve å få et helhetlig inntrykk på hvilken betydning øvelsen hadde for kadettene. På bakgrunn av observasjonsprosessen valgte

vi å undersøke hvilke teorier som kunne forklare hvorfor kadettene opplevde det de gjorde, og ut i fra disse antakelsene utarbeidet vi en intervjuguide. Deretter, basert på de svarene vi fikk fra respondentene, snevret vi inn teoriene til de vi anså som mulige årsaksforklaringer.

Deretter så vi på likhetene og ulikhetene mellom kadettene for drøfte hva som er grunnen til at de har ulike opplevelser.

Etter arbeidet med analysen avdekket vi flere funn. For å forsikre oss at vi hadde tolket respondentenes uttalelser riktig gjennomførte vi en sitatsjekk. Dette betyr at vi snakket med alle respondentene på nytt og forklarte hvilke sitater vi ønsket å bruke og hvilke funn vi hadde kommet fram til. Deretter forhørte vi oss om respondenten var enig i vår forståelse av opplevelsen til den enkelte, noe samtlige respondenter var enig i.

Oppsummert vil grunnlaget for denne oppgaven være empiri fra de seks dybdeintervjuene vi hadde i etterkant av øvelsen og observasjoner som ble gjort i perioden før kadettene dro ut på øvelsen, samt periodevis ute på øvelse.

2.2 Datainnsamling

2.2.1 Forstudie

I perioden før øvelsen var vi med på alt kadettene gjorde av forberedelser, og brukte observasjon som innsamlingsmetode. Jacobsen (2015) referer i sin bok «*Hvordan gjennomføre undersøkelser*» til Nicholls (2014), som beskriver observasjon som; den hensikt å se hvordan mennesker opptrer i ulike sammenhenger. Vi ønsket å bruke denne type datainnsamling som et verktøy for å senere kunne snevre inn oppgaven.

Observasjonsprosessen ble gjennomført i hele perioden før kadettene dro ut på øvelse, samt også periodevis ute på øvelsen. På grunn av at forfatterne ikke kunne være tilstede med kadettene gjennom hele øvelsen av praktiske årsaker, ble denne prosessen kun benyttet til formingen av oppgaven innledningsvis. Forfatterne opplevde observasjonsprosessen som viktig for å kunne utelukke egen forutinntatthet og kun fokusere på kadettens egen utførelse. Etersom vi selv hadde deltatt på samme øvelse året tidligere ville vi tilnærme oss prosessen på en deduktiv måte, altså kun basert på antakelser rundt hvordan kadettene ville respondere. Prosessen ble mer induktiv etterhvert som vi observerte kadettene i perioden før og under øvelsen.

Når vi nærmet oss en mer induktiv metodikk, startet arbeide med å knytte det vi så hos kadettene opp mot det vi anså som relevant teori. Vi opplevde dette som positivt og en viktig bidragsyter inn mot systematiseringen av intervjuguiden vår. Forfatterne gjorde ingen

teoretiske forberedelser i forkant av øvelsen, og gikk åpent inn i prosessen med den begrunnelsen at vi ønsket å møte virkeligheten med et så åpent sinn som mulig.

2.2.2 Dybdeintervju

Dybdeintervju kjennetegnes ved at det er en frisamtale, hvor det settes få eller ingen begrensninger på hva informanten kan si (Jacobsen, 2015, s. 146). Vi har i denne oppgaven valgt å ha en induktiv og «fra empiri til teori» tilnærming. For å undersøke hvordan og om kadettene opplevde det historiske narrativet som betydningsfylt ble det brukt kvalitativ undersøkelsesmetode i form av dybdeintervju.

Basert på observasjoner som ble gjort under forstudiet utarbeidet vi en intervjuguide med middels struktureringsgrad. Hensikten med dette var å gi intervjuene noen rammer på hva vi ønsket å få svar på, basert på de antakelsene vi hadde. Likevel ønsket vi også å gi respondenten frihet til å legge vekt på det den selv opplevde som viktig og meningsfylt. Dette ga oss muligheten til å stille oppfølgingsspørsmål og avdekke opplevelser og tematikk vi ikke nødvendigvis hadde lagt merke til i forstudiet.

Det ble intervjuet seks forskjellige kadetter. Selve intervjuene hadde i gjennomsnitt en varighet på 35 minutter.

2.2.2.1 Utvalg

Utvalget besto av kadetter fra Kull Mohr (69) ved 1.avdeling på Luftkrigsskolen. Dette er det første kullet på ny utdanningsordning i Forsvaret. De var stasjonert på Heistadmoen det første semesteret, og vinterøvelsen er den første øvelsen de gjennomførte sammen i sine respektive lag.

Når vi bestemte utvalg, ønsket vi en variasjon i alder og kjønn for å prøve å i størst mulig grad få et bilde av den generelle opplevelsen av øvelsen i kullet. Vi hadde ingen grunnlag til å forutse hvilke opplevelser hver enkelt kadett hadde i løpet av øvelsen. For å unngå et utvalg i lik aldersgruppe og bakgrunn, som kunne være tilbøyelig til å svare det samme, ønsket vi dermed et bredt utvalg med respondenter. Dette for å øke sannsynligheten til å fange opp eventuelle forskjellige opplevelser som måtte forekomme på grunnlag av disse faktorene.

Vi opplevde spennet i alder og kjønn som positivt for mangfoldet i oppgaven. Som kritikk til eget utvalg kunne det vært interessant å kun tatt et tilfeldig utvalg uavhengig av kjønn eller erfaring. Det kunne også vært fordelaktig å gjennomføre lignende undersøkelse med aktiv selektering av kjønn og erfaring, da muligheten for forskjellige resultater er til stede.

Forfatterne anser likevel oppgaven som valid basert på utvalget, og oppmuntrer til videre forskning på feltet med andre utvalgsgupper.

Respondentene er anonyme, og det vil ikke bli gitt informasjon om alder eller tidligere erfaring. Grunnen til dette er at med denne informasjonen ville det vært enkelt å plukke ut hvilke av respondentene som er hvem. Før vi startet arbeidet med oppgaven signerte hele Kull Mohr en samtykkeerklæring for deltakelse i studien. Samtykkeerklæringen er vedlagt i oppgaven som vedlegg A.

For ordenskyld har vi gitt hver respondent ett tall, som vist i tabellen under for å forsikre oss om at de forblir anonyme. Rekkefølgen på intervjuene er vilkårlig listet opp.

	Informantbeskrivelse
Intervju 1	R1
Intervju 2	R2
Intervju 3	R3
Intervju 4	R4
Intervju 5	R5
Intervju 6	R6

For ordensskyld vil vi informere om at vi i drøftingskapittelet noen ganger benevner respondentene som «han». Det er ikke gjort forskjell på «han» og «henne» ut ifra respondenten, da vi så det som enklest å forholde oss til kun ett satt pronomen.

Vi vil også bevisstgjøre leseren på terminologien «kadett» og «respondent». «Kadett» og/eller «Kull Mohr» blir benyttet for å beskrive gruppen som helhet. Dette må ikke forveksles med de intervjuutsagnene og personene vi har intervjuet, disse vil bli omtalt som «respondenter». Dette gjøres for å tydeliggjøre forskjellen mellom respondentene vi har snakket med direkte og brukt aktivt i oppgaven, og gruppen som en helhet.

2.3 Analyse

I arbeidet med å hente ut informasjon som skal kunne bidra til å besvare vår problemstilling har vi jobbet tematisk med intervjuene. Vår oppbygning i intervjuguiden var også tematisk, dette for å enklere kunne sortere ut informasjon på mest hensiktsmessig måte. Det ble gjort en arbeidsfordeling ved transkribering av intervjuene og teori, der hver av forfatterne skulle analysere samtlige intervju i lys av en spesifikk teori. Et fokusområde her var å finne likheter og ulikheter i intervjuene, for å prøve å identifisere eventuelle trender og gjentakende funn. Deretter sammenlignet man intervjuene, og lette etter eventuelle mønstre som kunne gjenkjennes med en teoretisk forankring. Ved å benytte denne metoden for analyse av data, har vi hentet ut enkeltsitater fra intervjuene for å bygge opp under de funnene vi har kommet

fram til, samt også identifisere likheter og ulikheter. Disse funnene og forskjellene blir drøftet opp mot relevant teori i drøftingskapittelet der forfatterne ønsket å sette empiri, teori og kontekst sammen.

2.4 Ethiske forhold

For å sikre personvern vil intervjuobjektene ikke bli henvist til med navn, alder eller tidligere erfaring. Navn og alder ble ikke tatt opp med båndopptaker, og alle lydfiler ble slettet fra PC og båndopptaker etter transkripsjonen. I tråd med Luftkrigsskolens føringer for oppgaven, ble ikke studiet meldt inn til Norsk senter for forskningsdata (NSD), men på bakgrunn av at forskningen gjennomføres på forsvarets personell ble oppgaven meldt inn til FHS i forkant av studien.

2.5 Eget ståsted

Forfatterne har som nevnt tidligere deltatt på øvelsen. Dette kan virke hemmende med tanke på egen forutinntatthet. Forfatterne gjorde derfor aktive tiltak i forberedelsesprosessen, eksempelvis å ha en deduktiv tilnærming og åpne intervjurammer som ga respondentene frihet til å legge vekt på det de ønsket. Dette for å hindre at egen forutinntatthet skulle gå utover oppgavens validitet.

Samtidig opplevde vi det som positivt å ha vært igjennom den samme øvelsen, da vi hadde en god forståelse for hva øvelsen gikk ut på. Dernest gir det oss en forståelse for hvilket utbytte skolen ønsker å oppnå med øvelsen. Det ble tidlig gjort kjent for oss at det hadde blitt gjort noen endringer i fasen før kadettene dro ut på øvelse, noe vi også opplevde som positivt da dette var forskjellig fra vår gjennomføring. Dette bidro til å svekke egen forutinntatthet, da noen av forutsetningene for øvelsen var endret.

3. Teori

3.1 Motivasjon

I daglig tale benyttes ordet motivasjon som et begrep for å beskrive de faktorer som iverksetter og driver en persons adferd. Fra et psykologisk standpunkt sier dette altså noe om en tilstand eller disposisjon hos mennesket, i forhold til en adferd eller aktivitet (Lillemyr, 2007, s. 15).

Gjennom årene har mange ulike årsaksforklaringer og perspektiver på motivasjon blitt presentert. I stort baserer disse seg på faktorer som angår individets biologiske, psykologiske og sosiale tilstand eller utgangspunkt (Helsekompetanse, 2019). Til motsetning fra nyere

forskning fremstår de eldre motivasjonsteoriene å legge fokuset på den ytre påvirkningen av et individs adferd, nærmere bestemt som ytre motivasjon i fagterminologien.

Det forekommer derimot ikke en klar enighet blant de mange teoretikerne, som har forsøkt å beskrive fenomenet, om hva motivasjon innebærer. Om vi skal gå utfra definisjonen som blir presentert i Ole Fredrik Lillemyrs bok, «Motivasjon og selvforståelse», er nemlig motivet bak den motiverte adferden selve faktoren som er veivisende for det som tolkes å være motivasjon.

Ifølge Lillemyr fremstår det som at det i løpet av årene har skjedd en endring i fokuset til de ulike motivasjonsteoretikerne og deres teorier. Fra å vektlegge en konkret adferd som indikator på motivasjon, til et fokus på de mer dyptliggende faktorer ved individets personlighet, herunder kognitive og emosjonelle faktorer. Han påpeker videre at sosiale og miljømessige sider ved motivasjon også har blitt mer fremtredende i teorier de siste årene. Slik Lillemyr beskriver det erkjenner dagens motivasjonsteorier i større grad behovet for at det må være rom for en kombinasjon mellom kognitive og affektive aspekter, der det sosiale perspektivet også har en fremtredende rolle (Lillemyr, 2007, s. 16).

3.1.1 Selvbestemmelsesteorien

Store deler av den utviklingen Lillemyr beskriver, skøyt fart da den amerikanske psykologen Edward L. Deci, sammen med sin kollega Richard Ryan begynte å betrakte motivasjon som et vedvarende fenomen, uavhengig av om ytre påvirkning var en tilstedeværende faktor. Som følge av dette ble teorien om indre motivasjon utledet. Denne motivasjonsformen anses å være en medfødt, naturlig tilbøyelighet, til å engasjere seg for et interessefelt hvor individet benytter seg av egne evner og kapasiteter til å søke og bekjempe optimale utfordringer. Motivasjonsformen oppstår spontant utfra indre tendenser og virker upåvirket av ytre belønninger eller kontroll fra miljøet (Lillemyr, 2007, s. 139).

Dette til kontrast for den ytre motivasjonen, hvor individet baserer sin innsats og adferd på et ønske om å oppnå belønning, annerkjennelse, eller unngå straff. Foruten om disse to formene for motivasjon benyttes også betegnelsen amotivasjon. Amotivasjon beskriver tilstanden til et individ dersom handlingen eller aktiviteten oppleves å ikke ha noen betydning, og personen ser på utfallet av egen innsats som likegyldig. Sammen danner disse ulike formene for motivasjon grunnlaget for Ryan og Deci sin selvbestemmelsesteori (oversatt fra: Self-determination Theory).

Teorien som ble utviklet gjennom flere tiår, presenterer tre ulike behov som ligger til grunn for den indre motiverte adferden som forskerne mener er den sterkeste kilden til motivasjon. Herunder behovet for kompetanse, behov for selvbestemmelse og behov for tilhørighet. Av disse tre behovene vektlegges selvbestemmelse å være det viktigste behovet som må dekkes. Herunder skilles det mellom aktiviteter som er selvbestemte og aktiviteter som utføres som følge av en ytre form for påvirkning. Her ses selvbestemte aktiviteter som et produkt av indre kontroll. Ved aktiviteter som skyldes ytre påvirkning, eller ytre kontroll, vil graden av denne virke undergravende på den indre motivasjonen (Skaalvik & Skaalvik, 2011, s. 142).

Skaalvik og Skaalvik (2011) beskriver kompetanse som evnen til å beherske aktiviteten eller utfordringen. Dersom følelsen av egen kompetanse er tilstede vil dette gi økt indre motivasjon, på linje som at fraværet av den opplevde kompetansen vil virke hemmende. Det siste behovet som trekkes frem er behovet for tilhørighet, dette behovet er derimot ikke en absolutt forutsetning for indre motivasjon. Dette fordi mennesket er i stand til å handle utfra egne interesser og ønsker, uten å nødvendigvis måtte gjøre det sammen med andre. Det fremkommer allikevel at i en eksisterende sosial kontekst fremmes indre motivasjon. Dette gjennom sosial tilhørighet og muligheten for å kunne samarbeide med andre og oppleve sosial og emosjonell støtte. Deci og Ryan ser for seg en tiltenkt skala fra ytre til indre motivasjon. I ytterpunktene på hver sin side finner man ytre- og indre kontroll. I mellom disse ytterpunktene ligger adferd som skyldes en følelse av plikt, at aktiviteten er nødvendig, og dermed anses å være verdifull selv om den ikke oppleves som lystbetont (Skaalvik & Skaalvik, 2011, ss. 142-143).

3.1.2 Mestringstro

Russell G. Geen beskriver i sin bok «Human Motivation», motivasjon som tre ulike faser eller dimensjoner, slik han betegner det. Den første fasen defineres av en situasjon eller tilstand som krever at personen tilpasser sin atferd i den hensikt å nå et mål. I den andre fasen ser man på hvilken grad av innsats personen velger å legge inn for å nå dette målet og til slutt hvorvidt personen klarer å jobbe konsist mot dette, enklere beskrevet som utholdenhet (Geen, 1995, s. 3).

En viktig faktor for at en person skal klare å opprettholde sin driv til konsist arbeid over lengre tid er troen på å faktisk mestre situasjonen for å nå målet. Opplevd mestringstro defineres av personers tro på egne evner, og kapasitet til å mestre de utfordringer som en vil møte underveis. Det handler altså ikke bare om de faktiske ferdighetene, erfaringene eller

evnene personen besitter rent subjektivt, men personens egen forståelse av hvorvidt han selv tror han kommer til å mestre situasjonen (Bandura, 1994, s. 2).

En av de ledende forskerne innenfor begrepet mestringstro eller «self-efficacy» er Albert Bandura. Bandura mener at personer som ser på seg selv som ressurssterke i møte med en utfordring har lettere for å råde over situasjonen og dermed kontrollere den. Slike personer vil ifølge han selv søke å utfordre seg. Til kontrast, vil personer som ikke har troen på egne evner gjerne oppleve situasjonen som truende og dermed velger å være unnvikende gjennom laber innsats og liten gjennomføringsvilje. Det å ha mestringstro viser altså til en positiv forventning om å mestre en utfordring. Det kan dermed sies at det finnes en korrelasjon mellom det å forvente å mestre en situasjon og den faktiske prestasjonen (Bandura, 1994, s. 3).

Bandura (1994) forklarer det slik at personers mestringstro er hentet fra fire ulike kilder med informasjon, formelig autentiske mestringsopplevelser, vikarierende erfaringer, verbal oppmuntring og fysiologiske og emosjonelle tilstander. Autentiske mestringsopplevelser er å anse som den sterkeste formen for motivasjon blant de fire da den baserer seg på like eller lignende situasjoner som personen tidligere har mestret. Det å møte en kjent situasjon som tidligere har gitt en positiv opplevelse vil kunne hjelpe med å skape gode forutsetninger for igjen å mestre situasjonen. Mennesker vurderer ikke bare deres forutsetninger basert på egne erfaringer, men også gjennom å sammenligne seg selv med andre. Dette kalles vikarierende erfaringer. Det å bruke andres erfaringer fra en lignende situasjon kan hjelpe en person med å bedømme sine egne forutsetninger for å lykkes med oppgaven. Sosial sammenligning ved bruk av såkalte referansegrupper eller rollemodeller kan på mange måter bidra til å påvirke troen på sin egen evne til å mestre. En viktig faktor for at vikarierende erfaringer er; desto større den opplevde likheten er mellom personen og den/de han sammenligner seg med, desto mer overbevisende vil selve opplevelsen av mestringstro være (Bandura, 1994, s. 3).

Den tredje kilden som påvirker en persons mestringstro, er verbal oppmuntring. Gjennom tilbakemeldinger fra andre kan personer oppleve å få økt tro på egen evne og dermed være i stand til å mobilisere den innsatsen som må til for å nå målet. Dersom oppmuntringen ikke virker genuin eller at resultatet ikke samsvarer med de opplevde forventningene kan dette derimot få negative konsekvenser for personens mestringstro i øyeblikket og i lignende situasjoner i senere tid. Til slutt forklarer han hvordan personers opplevelse av egen emosjonell og fysiologisk tilstand også kan være en påvirkende faktor. Under krevende oppgaver kan det at personen opplever å bli sliten, utmattet, eller har smerter som følge av

fysiske påkjenninger feiltolkes som å være tegn på svakhet. Mens en fysisk aktivering som personen selv opplever å håndtere kan bidra til økt tro på egen evne. På lik linje påvirker humør situasjonen. En positiv emosjonell tilstand vil virke økende på motivasjonen, slik som en negativ emosjonell tilstand vil kunne virke reduserende. Det er ikke intensiteten av emosjonelle eller fysiologiske reaksjoner som er det viktige, men i større grad hvordan den tolkes, og derifra bestemmer personen selv hvordan en påvirkes (Bandura, 1994, s. 3).

3.2 Profesjon

3.2.1 Militær profesjon

Profesjon som begrep har gjennom tidene blitt opplevd som noe vag. Anders Molander og Lars Inge Terum (2008) beskriver i sin bok, Profesjonsstudier, begrepet som en type yrkesmessig organisering av arbeid. En bestemt personkrets – personer med en viss utdanning – gis retten til å utføre visse arbeidsoppgaver, og til å gjøre dette mer eller mindre autonomt. Til grunn for denne retten eller jurisdiksjonen ligger en anerkjennelse av arbeidsoppgavens samfunnsmessige betydning og karakter (Molander & Terum(red.), 2008). Gjennom historien har begrepet og forståelsen av profesjon endret seg mye, samtidig blir profesjonsrollene sterkere relatert til formelle krav og forventinger til den spesifikke yrkesutøvelsen. Den enkeltes profesjonsidentitet bygges opp rundt forventingene til den gitte kompetansen som kreves.

I hver enkelt profesjon finnes det normer og verdier for hva som er særskilt for de enkelte profesjonene. Derfor har forfatterne sett det nødvendig å gjøre rede for hva som innebærer den militære profesjon. En profesjonsidentitet styrker vårt samhold og evne til å håndtere de utfordringer vi møter, både som enkeltindivider og organisasjon. Derfor er også Forsvarets kjerneverdier sentral i utdannelsen av soldater og offiserer i Forsvaret. Respekt, ansvar og mot. Disse har blitt en oppsummering for hva som forventes av ansatte i Forsvaret, og på så måte kan anses å være byggesteiner for den militære profesjonen. Kjerneverdiene stiller krav til de militært ansatte både for seg selv, andre kollegaer, organisasjonen, de sivile og den makten de er gitt og i ytterste konsekvens må benytte. Dette blir brukt for å forberede de yrkesaktive, på lik måte som det kan brukes i håndteringen av situasjoner som kan oppleves som en påkjenning. Offervilje, pågangsmot og tilhørighet er gjennomgående i den militære profesjon. Dernest har profesjonen lange tradisjoner, og organisasjonens oppgave har alltid vært å være nasjonens ytterste maktmiddel. Militære tradisjoner er en viktig del av den militære profesjonsidentiteten, og bidrar til økt tilhørighet og stolthet over hva Forsvaret og

eldre kollegaer har oppnådd. Disse tradisjonene og kjerneverdiene er viktige i videreføringen av profesjonsidentitet og tilhørighet i militær profesjon.

3.2.2 Profesjonsidentitet og profesjonell identitet

Innledningsvis må vi definere hva som ligger i begrepet «identitet». I *skolen som læringsarena*, beskrives identitet som ens selvbylde eller selvoppfatning. «Å finne sin identitet» vil si å danne et selvbylde man føler man kan akseptere og leve opp til (Skaalvik & Skaalvik, 2011). Ens identitet kan ikke betraktes som noe statisk, men noe som er i endring i møte med andre eller nye erfaringer og læring. George H. Mead beskrev i sin utgivelse, *Mind, self and society*, at identiteten kan endre seg gjennom sosiale interaksjoner i forskjellige sosiale kontekster (Mead, 1934). Dette betyr at opplevelsen av egen identitet kan endres i møte med nye relasjoner, ny læring eller opplevelser, avhengig av hvilken sosial setting individet er i. Mead mente at gjennom å få tilgang til andres perspektiv, kunne man utvikle sitt eget selvbylde (Molander & Terum(red.), 2008, s. 323).

Dersom vi skal snakke om identitet relatert til en profesjon, må vi utvide forståelsen av identitet til å omfatte en kollektiv dimensjon. Molander og Terum (2008) skriver at den kollektivt orienterte identiteten utvikles med utgangspunkt i selvidentiteten til individet. Mead beskriver at identitet kan endre seg i sosiale interaksjoner og kontekst. I denne oppgaven blir den kollektive dimensjonen profesjon, og den sosiale interaksjonen og konteksten blir det historiske narrativet i øvingssammenheng. Videre beskrives de endringer som skjer når individet møter profesjonen i ulike kontekster. Egen identitet og identitetskonstruksjon ligger til grunn for meningsfull orientering og handling. Dette betyr at en yrkesutøvers identitet kan dannes og/eller endres i interaksjonen mellom selvet og profesjonen. For at yrkesutøveren skal endre eller utvikle identiteten sin i retning av profesjonens praksis, normer og verdier må det skapes mening hos yrkesutøveren. Dog beskrives det også at utviklingen ikke må betraktes som en isolert hendelse i en formell dannelsesprosess, men som en vedvarende og livslang læringsprosess, som trolig starter med den formelle profesjonsutdanningen (Molander & Terum(red.), 2008, s. 323).

Professor Kåre Heggen benytter to ulike begrep knyttet til danning av profesjonsidentitet. Først er det profesjonsidentitet i sin helhet. Profesjonsidentitet brukes som et begrep på den kollektive identiteten som utvikles på tvers av profesjonens medlemmer, og der gjenkjenning blant disse skaper et kollektiv handlingsgrunnlag (Heggen, Profesjon og identitet, 2008, s. 322). En måte å forstå profesjonsidentitet på er å sette profesjonen i sentrum. Utøveren underordner seg profesjonens normer, kunnskapsgrunnlag og kollegiale kontroll. Gjennom

sine handlinger representerer profesjonsutøveren sin profesjon, og individet settes i bakgrunnen (Weicher & Fibæk Laursen, 2003, s. 75). En slik type profesjonsidentitet springer ut fra kjernevirksomheten i organisasjonen, altså grunnlaget for profesjonens legitimitet. Som Are Langaard Jensen skriver i sin masteroppgave Den militære profesjonsidentitet, så er dette forventinger som inngår i den kontrakten samfunnet har med den spesielle profesjonen. For en yrkesoffiser eller militært ansatt kan dette være evnen til å forsvare landet, eller evnen til å lede andre mennesker under ekstreme situasjoner (Jensen, 2008, s. 34).

Det andre begrepet Heggem tar for seg er profesjonell identitet, som er forskjellig fra profesjonsidentiteten. Dette fordi det ikke er gitt at utøveren kjenner seg igjen i organisasjonens profesjon. Det kan være flere grunner til dette, blant annet dersom egne verdier ikke gjenspeiles i organisasjonen eller at yrkesutøveren ikke har jobbet lenge nok til å ta del i den kollektive dimensjonen. Profesjonell identitet viser til den personlige identitetsdanningen som har med utøvingen av yrkesrollen å gjøre. Profesjonell identitet kan forstås som jeg'ets oppfatningen i en spesifikk yrkesrolle. Hvilke holdninger, verdier, ferdigheter og krav som stilles til yrkesutøveren for å bli ansett som en dyktig ansatt. Det handler om selvrepresentasjon her og nå, eller forestillingen om å skape en fremtidig rolle. (Molander & Terum(red.), 2008, s. 324) Kåre Heggem beskriver profesjonell identitet som at den ikke kan avgrenses til den formelle yrkesutøvelsen, men omhandler en bredere identitet, eller selvidentitet. Først når utøveren opplever et samsvar mellom egne og organisasjonens verdier, samt opplever seg selv om en dyktig yrkesutøver, kan han eller hun bygge en profesjonsidentitet (Heggem, s. 324) .

3.2.3 Profesjonsrettet utdanning

Profesjonsutdanninger er, til forskjell fra universitetets fagstudier, yrkesrettede utdanninger. Selv om hensikten med all utdanning er at den skal kvalifisere til arbeidslivet, er det likevel en betydelig forskjell. Mens innholdet i universitetenes fagstudier i stor grad er basert på kognitiv avgrensning av kunnskapsfeltet, er profesjonsutdanninger avgrenset med utgangspunkt i relevans for den profesjonelle yrkesutøvelsen (Molander & Terum (red.), s.88).

I det sivile har det vært store debatter rundt manglende profesjonsrettede utdanninger, der "gapet mellom teori og praksis" ofte er formuleringer som går igjen. I artikkelen "Gir mest mulig sammenheng også den beste profesjonsutdanninga?" utgitt av Norsk pedagogisk tidsskrift (2012) diskuteres sammenhengen mellom utdanning og yrkespraksis. I denne artikkelen skriver Kåre Heggem og Jens- Christian Smeby (2012) om viktigheten av sammenhengen

mellom utdanning og yrkespraksis. Det vektlegges at utdanningen skal ha en sterk faglig sammenheng (coherence). Coherence er et kjent begrep i litteraturen om mestring. Kanskje mest kjent fra Aaron Antonovsky (2000) sin teori om forholdet mellom helse, stress og mestring. Han fremhever tre sentrale mestringsressurser, a) oppfatning av en sammenheng, b) troen på at man klarer det og c) at det gir mening. Dette er punkter Heggen og Smedby trekker frem som viktige faktorer for at sammenhengen mellom utdanning og praksis skal oppleves som god (Heggen & Smedby, 2012, ss. 5-7).

Harald Grimmen er sterkt representert innenfor dette fagfeltet. Han har publisert flere av sine tanker vedrørende profesjonsutdanning og yrkespraksis, og stiller spørsmålsteget rundt hvor viktig profesjonsutdanningen anses å være for yrket. Her trekker Grimmen spesielt frem tre dimensjoner: 1) Er profesjonens kunnskapsbase enhetlige eller mangfoldige. Her mener Grimmen at profesjonens kunnskapsbaser må forstås som mangfoldige, og at den viktigste sammenhengen i dem, er praktiske. 2) Hvordan skal vi forstå forholdet mellom teori og praksis? Her menes det at det ikke finnes ett bestemt forhold mellom teori og praksis, men flere kombinasjoner. Profesjonell yrkesutøvelse er dermed preget av et komplisert samspill mellom teori og praksis. Til slutt 3) Hva er teoretisk og praktisk kunnskap? Her beskriver Grimmen at det ikke finnes noe klart prinsipielt skille mellom kunnskapsformer, men at det dreier seg om sammenhengen og mengden av disse to. Videre påpeker Grimmen at det eneste som kan integrere forskjellige elementer i utdanningen, er utfordringer i den praktiske utøvingen av profesjonen. Det er her Grimmen legger vekt på at man har potensial til å skape meningfulle sammenhenger i profesjonsutdanningen for studentene (Profesjonsstudier, Moland & Terum (Grimmen), s. 71) (Heggen & Smedby, 2012, s.2).

4. Resultat

I denne delen av oppgaven skal vi presentere resultatene fra intervjuanalysen. Funnene vi har gjort vil bli presentert systematisk innenfor hvert forskningsspørsmål. Sitatene er valgt for å fremheve de funnene som er gjort, samt kunne avdekke forskjeller og likheter blant respondentene.

Følgende forskningsspørsmål vil bli besvart:

1. Har et historisk narrativ påvirkning på kadettens motivasjon?
2. Hvilken betydning har et historisk narrativ på kadettens oppfattelse av egen profesjon og profesjonsidentitet?

4.1 Forskningsspørsmål 1: Har et historisk narrativ påvirkning på kadettene motivasjon?

I dette kapittelet tar vi sikte på å svare på forskningsspørsmål 1 om et historisk narrativ har en påvirkning på kadettene motivasjon? Av analysen fremkommer det fire funn som presenteres nedenfor.

4.1.1 Historisk narrativ gir grunnlag for sosial sammenligning

Jeg synes det var litt kaldt, kjipt, sulten og sånne ting. Da tok jeg på en måte meg selv i å tenke litt sånn 'herregud, du har ikke noe å klage over'. For da begynte jeg å tenke på det historiske, at her har noen liksom flyktet for livet, dem har hatt lite klær, lite utstyr. Og her står jeg, er tørr og varm og ikke så veldig sulten og klager. Jeg har på en måte ingen rett til å klage når noen andre har gått her og kjempet for livet. Så det hjalp litt bare ved at man skjerp seg litt og ble litt sånn 'herregud, bare ta deg sammen!'. (R4)

(...) man prøver jo å sette seg inn i situasjonen selv, og jeg vet ikke, man tenker jo viss man hadde vært i den familien, eller viss du var den personen som hadde hjulpet dem, hvordan det hadde vært for deg da. (R4)

Når du er der ute å går da, og føler at nå er det litt kjipt. Du drar på en tung pulk, det er trått føre, klabber på skiene. Så er det lett å tenke at nå har du det kjipt. Men i og med at jeg hadde lest boken, og viste at de dro jo i dårlig klær, dårlig ski. Det var jo storm, og vi går her i greit vær, veldig bra utstyr. Så setter det ting i perspektiv da, du har det egentlig ikke så fælt som du lett kan føle at du har det da. (R1)

(...) det setter i gang en prosess da når du tenker, og hvis det er litt tungt, slitsomt og du er litt lei av å gå så kan du jo sette deg inn i hvordan de faktisk hadde det da. Og det er jo litt motiverende i seg selv. Å tenke på at her har vi utstyr nok til å klare oss med glans i motsetning til dem. Det er jo litt motiverende å tenke på at det her er jo ingenting i forhold til hva dem gjorde, og det her skal du klare lett som bare det. (R6)

Flere av respondentene forteller at dem i løpet av vinterøvelsen har sett sine egne opplevelser i lys av den historiske beretningen om familien Morset. Øvelsens krevende rammer, og til tider harde fysiske og mentale utfordringer, er påkjenninger som flere av respondentene uttaler å ha kjent på kroppen. Dette opplevdes av respondentene å ha hatt en innvirkning på motivasjonen underveis. Det fremkommer av analysen at respondentene på flere måter nyttet seg av det historiske narrative som en slags inspirasjon til motivasjon. En av de mer fremtredende resultatene var at flere respondenter opplevde en likhet mellom den situasjonen de var i og det

som familien Morset hadde vært gjennom. I hovedsak dreide dette seg om de ulike forutsetningene respondentene opplevde å ha i forhold til Morset-familien.

Slik respondent 4 beskriver i sitatet ovenfor, bidro ytre påkjenninger som kulde og redusert tilgjengelighet på mat, til at øvelsen tidvis var utfordrende. Han forteller selv hvordan han i øyeblikket kunne synes synd på seg selv, men valgte å «ta seg selv litt i det» når han sammenlignet situasjonen med det historiske narrative. Slik han selv forklarer, benytter han det historiske narrative aktivt for å endre egen innstilling til det han opplever som utfordrende. Gjennom å sammenligne seg med familien, som gjennomførte en slik marsj under langt verre forhold, opplevde han økt motivasjon.

Videre i sitatet under forklarer respondenten hvordan han aktivt prøvde å forestille seg selv som en aktør i det historiske narrative, enten som en del av familien eller andre involverte. Utfra analysen av intervjuet tyder det på at respondenten i større grad reflekterte rundt Morset sine utfordringer og var derfor i stand til å benytte familien som en slags referansegruppe for egne prestasjoner.

Slik det fremstår av intervjuene opplevde mulig respondent 4 det historiske narrative som mer “levende” enn det som blir beskrevet av resterende respondenter. Uavhengig av dette erkjenner flere respondenter å ha sammenlignet seg selv med aktørene i det historiske narrative i ulik grad, og flere mener dette har hatt en positiv effekt på egen motivasjon. Slik respondent 1 og 6 forklarer, så dem sine egne opplevelser i et annet perspektiv i møte med det historiske narrative. Dette bidro til at begge hadde en mer positiv innstilling til fysiske og psykiske påkjenninger. Slik respondent 6 beskriver, opplevdes det som motiverende å tenke på at vinterøvelsen var ingenting i forhold til det familien Morset gjennomgikk, derfor skulle han også klare det lett som bare det.

*4.1.2 Historisk narrativ virker som en positiv distraksjon til det som oppleves som tungt
Jeg prøvde å tenke når det ble litt tungt underveis, så det ble bare litt sånn å ha historien i bakhodet og det synes jeg hjalp meg. Bare det at man fikk fokuset vekk fra noe annet, når man hadde gnagsår og vond rygg og sånne ting, det var veldig positivt. (R4)*

Du skal jo tross alt ta deg fram mellom punktene. Det at du har, jeg tror det var bra å ha noe annet å tenke på i tillegg til de vinterferdighetene. Fordi, for mange, inkludert meg selv så var dette den første skimarsjen. Som gjør at når du har dette i bakhodet, og det er den første skimarsjen så er det kanskje litt kjipt, det er litt nytt det er mye å tenke på. Men så har du

denne historien å koble litt av med da, du får litt avbrekk på dem punktene da. så skal du sette deg ned, også skal du høre en historie ved den gravsteinen der. Så skjedd det, og i det vi kom frem til hytten så fikk vi foredrag der fra to karer. Det bryter opp øvelsen litt da og du får litt annet å tenke på. Så det syns jeg egentlig bare var bra. (R1)

Jeg syns ikke det var en veldig utfordrende øvelse sånn sett da. Men jeg vet at folk i laget mitt har hatt, har fått den effekten. At de har hatt det veldig kjipt også tatt noen runder med seg selv og dette her, dette her bør du klare som et minimum under disse rammene som vi jobber under nå. (R3)

Flere av respondentene opplevde det historiske narrativ som et positivt avbrekk både mentalt og fysisk under øvelsen og at dette førte til økt motivasjon hos dem. Respondent 3 forteller at han ikke opplevde øvelsen som spesielt fysisk krevende, ettersom han har vært på verre vinterøvelser tidligere. Dette tyder på at han bruker tidligere opplevelser som sammenligning og henter motivasjon fra dette. Dog forteller han at laget virket å bruke historien mer aktivt i mangel på tidligere erfaring med lignende hendelser. Slik respondent 1 beskriver, opplevde han det å være ny innenfor militære vinterdisipliner som krevende. Nye ferdigheter og utfordringer skal prosesseres på kort tid. Respondenten forteller hvordan det historiske narrativet bidro til å lette den kognitive belastningen ved å flytte fokuset bort fra alle inntrykkene når det til tider kunne bli mye. På lik linje fremstår avbrekkene ved de ulike historiske punktene som positive for å regulere den fysiske belastningen. Her kan det diskuteres hvorvidt det var det historiske innslaget eller oppholdet fra den fysiske belastningen som var utslagsgivende. Med andre ord ville kanskje stoppet, uten det historiske elementet, gi samme utfall.

Uavhengig av dette baserer øvelsen seg på det historiske narrativet og minnesmerkene kommer som en konsekvens av dette. Videre underbygges også argumentet med at respondentene bevist trekker fram pausene med historisk element, fremfor de pausene de selv hadde under marsjen. Respondent 4 beskriver også det historiske narrativet som et slags mentalt verktøy for å håndtere det som fort kan bidra til negative tanker, slik som vond rygg og gnagsår.

4.1.3 Historisk narrativ skaper motiverende rammer for øvelsen

(...) Men når du faktisk står foran gravstøtten og her er det et fysisk symbol på at her er det noen som har mistet livet da, så gjør det jo noe med den motivasjonen, at den kanskje blir sterkere og at det setter ting enda mer i perspektiv. Enn det var fra før. (R1)

Ja, det er litt mer den der med kammoral da. For eksempel det å klare å mobilisere når ting er tungt. Få på det der robuste mindsettet da, på de soldatene jeg skal lede, at de også klare å mobilisere da når ting går imot dem, fordi det har historien vist at det har folk gjort før. Og det er også en del av vår historie da, forventes også at vi gjør et forsøk på det. (R3)

Jeg gikk jo inn med en mye mer positiv innstilling på grunn av det og jeg er ganske sikker på at ting ble mye bedre også på grunn av det. At alt ble mye mer morsomt og man satt pris på de tingene som var bra da. Selv om det var litt tungt. (R6)

Jeg sitter igjen med et veldig positivt inntrykk. Jeg syns øvelsen var veldig bra og på en måte givende. Jeg syns at alt det vi gjorde på en måte hadde en hensikt. At jeg ikke følte at vi bare skulle ut å marsjere bare for å ha det kjipt eller at vi skulle sette opp telt, rive telt, sette opp telt, bare for å ha det kjipt. Jeg følte at alt vi gjorde hadde en hensikt. Det historiske rundt øvelsen var veldig spennende, det var med å på en måte satte en ramme og at du hadde litt ekstra å tenke på. Du gav gjerne enda litt mer da. (R4)

Samtlige av respondentene enes om at det historiske narrative, som bakgrunn for vinterøvelsen, gir noe mer enn bare erfaringer innenfor grunnleggende militære vinterdisipliner. Fellesnevneren i intervjuene er at det fremstår å ha en positiv effekt for den enkeltes motivasjon.

Dette oppfattes av forfatterne til dels å være uavhengig av hvor dyptgående refleksjonen til den enkelte har vært rundt det historiske narrative, og hva det faktisk betyr for deres profesjonsidentitet. Med andre ord eksisterer motivasjonen som narrative gir i et spenn mellom to ytterpunkter. På den ene siden finner man de kadettene som synes det er spennende og nytt med en annerledes ramme rundt øvelsen. På den andre siden de som legger betydelig mer vekt på hvordan historien setter yrkesvalget i et viktig perspektiv og hvilke forventninger dette bringer med seg. Noe som begge deler viser seg å virke motiverende.

Eksempelvis for respondent 3 var det historiske narrative en slags inspirasjon til å ha en stå på-vilje når omstendighetene jobbet imot han. Respondenten forteller hvordan historien har vist at andre har vært i stand til å mobilisere under motgang, noe som inspirerte han til å selv være i stand til å gjøre det samme.

For respondent 6 derimot førte det historiske narrative til at han hadde en mer positiv innstilling til selve øvelsen, noe som gav han et større utbytte og gjorde at han følte seg mer kapabel til å håndtere tyngre deler av øvelsen. De viktigste funnene utfra analysen understrekes derimot i utsagnene til respondent 1 og 4, hvor det fremkommer at et historisk narrativ bidrar til å skape en hensikt for øvelsen, samtidig som det styrker den emosjonelle opplevelsen.

4.1.4 Mangel på kjennskap til det historiske narrative virker å hemme mulighet for økt sosial tilhørighet.

For meg var det nok kanskje viktigst at kullet eller de andre kadettene da kom litt opp på nivå i forhold til det historiske perspektivet, fordi jeg og et par andre, som jeg vet om fra OPG(Operasjonsplanleggingsgruppen) leste boka, men det var ikke så mange sparringspartnere på det historiske med det da. (R3)

Nei, i laget mitt så var det få som hadde lest boken, så i forkant hadde vi ingenting og underveis så var det litt refleksjon. Vi fikk jo ikke reflektert rundt hele historien, det var bare fram til den plassen vi var på hele veien, resten visste jo ikke hva som hadde skjedd, så det stoppet jo litt der. Men det var ikke så mye refleksjoner underveis heller, innad i laget. For når du var ferdig med et punkt, så skulle du jo til neste punkt og da gikk du jo bare å trasket. (R1)

Halve laget grudde seg jo til øvelsen, og var jo ikke, hadde ikke lyst og, kunne helst sluppet hvis de kunne. Så da blir det jo en naturlig greie at de hvertfall ikke setter seg inn i historien. Da blir det litt sånn, egen pulk og egen gortex, (R2)

Videre forteller respondenten hvordan han opplevde at laget i sin helhet fikk mer kjennskap til det historiske narrative gjennom de ulike stoppene:

Jeg tror nok laget, vi hadde startet nok litt skjevt ut, med det som jeg nevnte om inngangen til øvelsen. Men jeg tror kanskje vi var en av de lagene som kom lengst da, med at man klarte naturlig å sette seg mer og mer inn i historien også at laget ble sammensveiset på en slik øvelse, så tror det hadde mye å si for laget. (R2)

Det fremkommer i analysen at en felles historie som kadettene kan dele seg imellom, bidrar til å skape et grunnlag for sosial tilhørighet. På lik linje tolker forfatterne at fraværet av dette kan virke hemmende for tilhørighet, da store deler øvingsvirksomheten bygges rundt det historiske narrative. Etersom dette er den første øvelse kadettene gjennomfører sammen med

laget, kan det potensielt være usikkerhet knyttet til relasjonene i gruppen. Blant lagsmedlemmene er også erfaringsnivå og alder varierende. Et funn som kommer frem under analysen er at det historiske narrativet fremstår som et grunnlag for en felles inngangsverdi under øvelsen, hvor alle starter på lik linje. Dette kan føre til at de mest uerfarne kadettene tør å ta større del under fellesseanser med refleksjon, da seansene i mindre grad baserer seg på erfaringsnivå innenfor militære disipliner. Fraværet av denne kunnskapen kan til gjengjeld virke hemmende for gruppen. Både respondent 3 og 1 peker på utfordringer de opplevde som følge av manglende sparringspartnere, hvorav konsekvensen var at det historiske narrativet ikke ble en naturlig del av samtalen innad i laget og i større grad ble glemt. Respondent 2 opplevde tilsynelatende ikke det samme og som beskrevet i sitatene ovenfor, understreker han hvor viktig det historiske narrativet var for lagets dynamikk og samhörighet under øvelsen. Som han videre utdyper førte dette til at laget i større grad ble knyttet sammen.

4.2 Forskningsspørsmål 2: Hvilken betydning har et historisk narrativ på kadettens oppfattelse av egen profesjon og profesjonsidentitet?

I dette kapittelet tar vi sikte på å svare på forskningsspørsmål 2 om «hvilken betydning har et historisk narrativ på kadettens oppfattelse av egen profesjon og profesjonsidentitet?» I arbeidet med analysen fremkommer det tre funn som presenteres under.

4.2.1 Relevans til egen rolle som offiser

(...) jeg synes jo det er interessant å se og høre hvor mye sivile er villig til å ofre i en sånn historie, og greit nok at en av dem hadde vært i Forsvaret, men i stort så var det jo sivile, kristne. En kristen familie som gjorde så mye, og det setter ting litt i perspektiv for man tenker liksom at, eller jeg da, har ofte tenkt at de som er i Forsvaret som har ansvaret, det er de som utøver, de som skal gjøre ting. Og det setter kanskje litt forventninger til, hvis jeg skulle komme i en situasjon der det skulle trengs, at jeg har ganske høye forventninger til de som har med seg tjeneste for Forsvaret. (R2)

(...) at du kan relater det opp mot profesjon, hvilke forventninger som stilles til meg. Kontra det som ble stilt til de og hva de gjorde med sine. Vi snakket mye om det på øvelsen, det med forutsetninger. Det kjente jeg veldig mye på under øvelsen at det er veldig enkelt å kjenne på at nå har vi dårlige forutsetninger for å sette opp telt fordi at det er veldig mye snø for eksempel, så da gjør vi det dårlig. Men det å faktisk bare tenke at dette er de forutsetningene vi har, så gjør det beste ut av det og bare kjøre på. Det var kanskje i tillegg til det med motivasjon, det jeg sitter igjen mest med i tillegg til historien, for de hadde veldig dårlige

forutsetninger, men gjorde en så bra jobb da at tyskerne måtte sette inn spesialtrente skisoldater for å ta de. Bare en liten familie i selbu, (...). (R1)

Sånn for min del, så er det en historie som ikke er veldig nær meg. Men det gjør på en måte ingenting, fordi uansett om man liker det eller ikke så er det en del av historien, særlig når jeg har valgt å gå i grønt og ha en karriere i forsvaret. Så er det en del av historien man bare må ta med seg, og det tenker jeg går mye på yrkesstolthet og drivkraften til å bli inspirert av andre. (R3)

Ja, det tenkte jeg faktisk på når vi var på den låven, den siste dagen. Da Morset snakket om livet sitt, blant annet han ene som ble skutt og sånne ting da. Så det gjør meg jo mer bevisst på det valget jeg har tatt. At jeg må være villig å gjøre ganske mye da. (R6)

Historisk sett så er det jo noe med at når man selv kanskje skal ta vanskelige valg, og ha flere historiske perspektiver i bakhodet. (...) Så det å kanskje ta et vanskelige valg som senere kan gå ut over eksempel familien din, men som kan gagne flere. (R5)

Man prøver jo liksom å sette seg inn i situasjonen selv da, og jeg vet ikke, man tenker jo viss man hadde vært i den familien, eller hvis du var den personen som hadde hjulpet dem, hvordan hadde det vært for deg. (R4)

I analysen opplevde forfatterne at samtlige respondenter hadde reflektert over egen profesjonsrolle i løpet av øvelsen, men i varierende grad. Respondent 1 påpeker hvordan øvelsen skapte en refleksjon rundt de sivile sin motstandskamp under krigen, uten at det var forventet av dem. Som yrkesmilitær, kjente han på følelser rundt hva som faktisk forventes av ham, både av seg selv, men også de forventinger som er tildelt yrket. Utsagnet til respondent 1 om å kjenne på ansvaret og forventinger til eget yrke støttes også opp av respondent 2 og 6 som beskriver hvordan historien de fulgte gav et annet perspektiv på hva som kreves av dem i offisersrollen og hva de eventuelt kan møte på.

Respondent 3 peker på at verdigrunnlaget bak handlingen er gjenkjennbar for ham, selv om han ikke har noe nær tilknytning til historien. Han påpeker at handlingsgrunnlaget er overførbart basert på yrkesvalget han har tatt, og hva som i verste fall vil kreves når man jobber i et militært yrke. Her trekker respondenten inn den militære profesjonen, og at han opplever en sammenheng mellom hans forståelse av hva yrket krever, og hva som blir presentert i øvelsen.

Respondent 4 og 5 beskriver de valgene man kan komme opp i som yrkesmilitær og hvilke utfordringer disse valgene kan medføre. Dette virker å skape noen refleksjoner underveis i øvelsen rundt hvordan dette kan preget dem videre i deres egen rolle. Det som oppleves som en forskjell på respondentene er graden av refleksjon rundt relevansen opp mot eget yrke. I arbeidet med analysen fremkommer det at respondent 1, 2 og 3 i større grad knytter historien direkte opp mot sin rolle og hva det vil si for deres yrkesvalg. Disse respondentene utdyper i større grad problematikk og refleksjoner rundt forventninger, pågangsmot og offervilje og påvirkning. Respondent 4, 5 og 6 virker derimot å ha kortere resonnementer og viser i mindre grad til problemstillinger som fremstår utfordrende for dem i løpet av intervjuet. Resultatet av denne analysen viser at Morset-familiens historie fremstår, for forfatterne, som gjenkjennbar for samtlige respondenter, men at respondentene i varierende grad klarer å knytte historien opp mot relevansen til egen profesjon.

4.2.2 Et skille mellom profesjonell identitet og profesjonsidentitet.

(...) og litt opp imot den profesjonen jeg har valgt da, som offiser, at, av familien Morset så var det ikke forventet, for de var jo ikke i Forsvaret. Oddmund var jo det, men så var det ikke forventet at de skulle yte motstand. Hvert fall ikke i den grad. Men av oss, av meg, så er det forventet. Så da tenker jeg liksom at da kan ikke jeg være noe dårligere når de klarte å gjøre den motstanden på den tiden. (R1)

(...) det var så mye under øvelsen, det var så mye kult vi fikk oppleve. Henge etter snøscooter, steke rype og alle de greiene der da, og lage snøhule og det var ting ihvertfall jeg ikke hadde gjort tidligere. Så det var mye inntrykk på en gang da. (R6)

Jeg syns ihvertfall det var veldig vanskelig å sette seg inn i hvor vanskelig det faktisk var, og jeg syns det var ganske sykt at flere av dem kom seg unna. (...) Så det var såpass store kontraster da, så det var litt vanskelig å sette seg inn i det. (R6)

Det vet jeg ikke, levd lenger og reflektert mer, hehe. Det vet jeg faktisk ikke, det var et veldig bra spørsmål. Jeg har faktisk ikke peiling, men det er vel ofte det de som er eldre har noen flere år på baken og ofte er litt modnere og har reflektert mer over sånne ting. (R5)

Vi begynte med å reflektere litt over det, men når vi gikk og lagde snøhule og sånne ting var egentlig fokuset mitt på selve oppgaven. Altså det å bare gå eller velge beste vei opp eller ned. Sånne ting. Det var ikke så mye på det historiske akkurat der. (R5)

Ikke alle respondentene brukte ordet «profesjon» eller klarte å sette seg selv i Morset-familiens situasjon. Det varierte derfor hvor aktivt respondentene bruke historien til å

reflektere over egen profesjonsidentitet eller utviklingen av denne. Respondent 6 forteller at det opplevdes som vanskelig å sette seg inn i hvor utfordrende det faktisk var. Kontrasten mellom opplevd situasjon og det historiske narrative ble for stor til at han klarte å fremprovosere en dyptgående refleksjon rundt egen profesjon. Til motsetning fremsto ikke respondent 1 å kjenne på den samme differansen og knyttet historien i større grad opp mot egne krav. Han reflekterte rundt de forventningene som er tilknyttet yrket, og at dette i stor grad resulterte i en refleksjonsprosess rundt egen profesjonsidentitet og valg av yrke.

Det er ikke nødvendigvis slik at de som ikke reflekterte rundt egen profesjon, ikke har endret eller utviklet seg innenfor profesjonen. Det fremstår som at disse respondentene i større grad hadde fokus på praktiske og tekniske utfordringer, heller enn på det historiske narrative. Som vist med utsagnet til respondent 6 var de vintertekniske ferdighetene en stor del av øvelsen. Dette resulterte i mange nye inntrykk, spesielt hvis man ikke var kjent med ferdighetene fra før. I intervjuene fremsto dette som tilfellet for flere, som vist med utsagnet fra respondent 5. Respondent 5 beskriver at det var de eldste i laget som oftest tok opp det historiske perspektivet under debrief. Han forteller også at det kan være flere grunner til dette, slik som mentalt overskudd, bedre fysisk form og mer erfaring. Dette omtaler respondenten som grunner til at noen kadettene får mer tid til å reflektere underveis og dermed bruker historien mer aktivt.

Det fremkommer av analysen som et skille mellom respondentene. De som i stor grad reflekterte over eget yrkesvalg og aktivt trakk paralleller mot sitt yrke, og de som i mindre grad gjorde slike refleksjoner og heller virket å fokuserte på tekniske utførelser og aktiviteter i løpet av øvelsen. Samtidig som disse også gjorde seg korte resonnementer rundt eget profesjonsyrke.

4.2.3 Historisk symbolikk forsterker tilhørighet til profesjon.

Jeg synes jo alle egentlig var veldig bra. Det var veldig greit at vi fikk denne minnesbautaen på dag to, da hadde vi fått en liten sånn inngangsverdisak av X(veileder) også hadde vi gått en dag og så på en måte fått tenkt litt på nytt da. (...) fikk liksom satt dagen da, med at du hadde det som utgangspunkt. (R4)

Jeg tenkte at den, litt den forventingen jeg satt med i forkant da, var at jeg skulle kjenne litt nærhet til historien underveis. Du kjenner det i bakken under deg, kanskje litt i stemningen rundt. Jeg kjente absolutt på det der ute, men igjen så faller det litt tilbake på at det var ikke så mange sparringspartnere. (R3)

Men det sank faktisk litt inn da, når vi kom ut å så den minnesbautaen. Da tror jeg folk kanskje angret litt på at, ihvertfall mitt lag da, at folk angret på at de ikke hadde satt seg mer inn i historien. For da, fordi de satt faktisk ved minnesbautaen til en person, og så visste de ikke noe om denne personen i utgangspunktet. (R3)

Når det kom til den bautaen så var det på en måte, det va jo etter den første dagen, første døgnet, det var mye fokus på laget underveis i marsjen, det var kanskje ikke historien som fanget deg så mye da. (...) Også fikk du liksom den, det følte jeg var den ordentlige starten på det. (R1)

Kanskje spesielt den gravstøtten, til Oddmund utpå myren der, for da fikk du liksom, et skikkelig symbol på at her er det noen som har ofret livet da. Det gjorde inntrykk på meg.(...) Selv om jeg hadde lest det fra før, så gjorde det noe når du sto ved gravstøtten. (R1)

Det fikk meg til å tenke på noe annet. Greit nok at vi skulle gå rundt å marsje hele dagen, men det at du hadde noen holdepunkter hvor du fikk tenke på noe annet. Du kanskje gruet deg litt til du skulle gå og sånne ting. Det at du fikk tankene over på noe annet, gjorde at du kanskje ikke ble like sliten i hodet da. (R6)

Samtlige respondenter beskriver de ulike minnesmerkene på øvelsen som viktige for deres opplevelse av historien underveis i øvelsen. Respondent 1 og 3 beskriver minnesbautaen (der Oddmund ble skutt) som viktig, fordi øvelsen i stor grad opplevdes å starte der. De hadde fått muligheten til å kjenne på utstyret og terrenget, og kunne ta inn over seg hva som faktisk hadde skjedd. Enkelte av respondentene hadde ikke lest seg opp på historien i forkant av øvelsen, og deres historiske inngangsverdi kom først under denne refleksjonsseansen.

Disse minnesmerkene ble viktige for å hente kadettene tilbake til det historiske narrativet mellom de ulike etappene. Respondent 6 peker på at disse holdepunktene også gav dem noe annet å tenke på, noe som gjorde at det opplevdes som lettere å forflytte seg mellom de ulike punktene. Respondent 3 beskriver at han kjente en nærhet til historien, men at han opplevde en mangel på sparringspartnere under øvelsen. Dette på grunn av at kun et fåtall i klassen hadde lest om historien på forhånd, så han hadde ikke så mange å diskutere historien med. Forfatterne tolker det dit at respondent 1 hadde en lignende opplevelse som respondent 3 når det kommer til følelsen av nærhet til historien. Situasjonen fremstod mer ekte når de befant seg på den aktuelle plassen, og at dette ga en større effekt enn å kun lese om historien. Her forteller også respondent 3 at han opplevde at laget faktisk forsto hva de var med på, og at hele historien ble mer virkelig når de først kom fram til minnesbautaen.

Fra analysen fremkommer det etter forfatterens syn at disse minnesmerkene er viktige for ting. Først, for å introdusere historien til de kadettene som ikke har forberedt seg slik at de også får ett historisk utgangspunkt for øvelsen, samt forsterke inntrykkene til de som har lest boken. Deretter for å hente fokuset til kadettene tilbake på historien mellom de ulike etappene i marsjen.

5. Drøfting

For å besvare vår problemstilling ser vi det som mest hensiktsmessig og oversiktlig å først drøfte de ulike funnene innenfor hvert tema, dernest drøftes disse funnene på tvers av teoriene. Forfatterne opplever at tematikken i oppgaven i stor grad er sammenhengende, og at man i liten grad kan trekke et markant skille mellom å kun påvirkes av motivasjon eller profesjon. Derfor vil vi avslutningsvis trekke de store linjene på tvers av teoriene i den hensikt å se om det er en sammenheng mellom de respondentene som opplevde høy grad av mestringstro og samtidig reflekterte rundt egen yrkesrolle, og de som ikke gjorde det. Dette for å grundig kunne besvare om et historisk narrativ i øvingssammenheng har en påvirkning på kadettene.

5.1 Motivasjon

Det første funnet som presenteres i det forestående kapittelet avdekker at respondentene i ulik grad opplevde familien Morset som en referansegruppe til egen situasjon under øvelsen. Familien som i all hovedsak ikke hadde forutsetningene, hverken i form av utrustning eller militær utdanning, utførte en jobb som verken var forventet eller krevdes av dem. For respondentene, som har valgt å gå inn i et profesjonsyrke der slike handlinger er forventet, ble familien Morsets historie noe de kunne identifisere seg med. Annerkjennelsen av familiens historie kan sees i sammenheng med det kollektive handlingsgrunnlaget Mead beskriver man kan finne blant medlemmene i en profesjon. Motstanden Morsetfamilien gjorde under krigen er en akseptert og anerkjent handling innenfor profesjonen. Dette virker alle respondentene å enes om, men av bruken av familien som sammenligningsgrunnlag varierer. Slik forfatterne tolker respondentenes utsagn, virker det som at en opplevd likhet i situasjonen(øvelsen) og annerkjennelsen av verdigrunnlaget bak handlinger, kan være årsaken til at respondentene sammenligner seg selv med familien.

Dersom man ser til Banduras teorier kan den opplevde motivasjon de fikk fra det historiske narrativet da fremstå som vikarierende erfaringer. Respondentene ser familien som

representanter for sin egen rolle som militær utøver. Gjennom å anerkjenne hvilke forutsetninger familien hadde, sammenligner de dette med de forutsetningene de selv har. Dette fremstår å bidra til å øke respondentenes troen på egen evne til å gjennomføre øvelsen. Bandura beskriver bruken av lignende erfaringer eller rollemodeller i sosial sammenligning som et bidrag til å øke troen på å meste situasjonen. Han påpeker også at en viktig faktor er; større opplevd likhet mellom personen og dem de sammenligner seg med, jo mer overbevisende vil forestillingen være (Bandura, 1994, s. 2). Det at respondentene identifiserer seg med familien og ser relevansen av de utfordringene de møter, fremstår å øke motivasjonen og mestringstroen hos flere av respondentene i løpet av øvelsen.

Det andre funnet viser til hvordan det historiske narrative virker å være en positiv distraksjon fra det som opplevdes som tungt og ubehagelig for noen av respondentene. Denne distraksjonen kan tolkes utfra to ulike perspektiver, et perspektiv vil være at kadettene opplever en mental avlastning ved å kognitivt flytte fokus fra situasjonen og over på det historiske narrative. Et annet perspektiv er at det historiske narrative blir et fysisk avbrekk i øvelsen, som følge av de historiske stoppene underveis.

Begge perspektivene beskrives av respondentene som positive for egen innstilling til de tyngre delene av øvelsen. Sett i lys av Banduras kilder til mestringstro, fremstår en positiv emosjonell tilstand som utslagsgivende for respondentenes tro på egen evne til å mestre utfordringer, slik som vond rygg eller gnagsår vil bringe med seg under en lengre vintermarsj. På en annen side kan det argumenteres for at disse naturlige stoppene bidro til å minske totalbelastningen på kadettene, slik at de hadde mulighet til å hente seg inn. Slik restitusjon minsker den potensielt negative fysiologiske effekten som kunne bidratt til å svekke troen på egne evner, gitt at kadetten hadde opplevd dette som tegn på egen svakhet.

Det tredje funnet omhandler hvordan flere av respondentene opplevde at det historiske narrative skapte en meningsfylt ramme for øvelsen og dermed bidro til å øke motivasjonen blant respondentene. Alle respondentene fortalte hvordan de så en tydelig sammenheng mellom øvelsens innhold og deres egen profesjon. Det historiske narrative bidrar til å understreke viktigheten av egen mental- og fysisk robusthet, pågangsmot og profesjonsidentitet. For en av respondentene virket det historiske narrative å spille inn som en forsterkende faktor for en allerede etablert indre motivasjon. Slik respondenten beskriver det, gir det historiske narrative et annet perspektiv på egen profesjon. Mead understreker i sin teori at dersom utøveren selv ser verdien av å utvikle egen identitet, er sannsynligheten stor for at utøveren tar til seg læring fra omgivelsene. Det kan derfor fremstå som at

respondentene ser verdien av historien og opplever stor likhet mellom seg selv og Morset-familiens. Deres egen forståelse av militærprofesjon og annerkjennelse for motstandskampen oppleves som meningsfylt. Det fremstår derfor som at et møte med en familie som ikke hadde disse forventningene eller forutsetningen oppleves som motiverende for de respondentene som klarer å knytte sin egen profesjonsrolle opp mot det historiske narrativet.

En annen respondents opplevelser viser i større grad til at han sammenligner vinterøvelsen med erfaringer fra tidligere øvelser. Respondenten beskriver at på disse øvelsene fremsto hensikten bak aktiviteten som fraværende. De aktivitetene respondenten hadde opplevd som meningsløse på tidligere øvelser, fikk en hensikt i lys av det historiske narrativet. Aktivitetene opplevdes derfor som meningsfulle på øvelsen. Antonovsky omtaler tre sentrale mestringsressurser angående opplevelsen av sammenheng mellom aktivitet og praksis, a) oppfatningen av en sammenheng, b) troen på at man klarer det og c) at det gir mening (Heggen & Smedby, 2012). Det fremstår som at den historiske rammen gir respondentene både en oppfatning av sammenheng, altså at den aktiviteten de gjennomfører er overførbart til den praksisen de skal gjøre etter utdanningen, og at aktiviteten gir mening for respondenten. Det er tydelig for respondentene at det de gjør på øvelsen er direkte overførbart eller kan knyttes tett opp mot det yrket de har valgt. Dette fordi øvelsen settes i en kontekst som appellerer til profesjonsidentiteten og forståelsen av egen profesjon. Sammenlignet med Mead's teorier om at identitet kan utvikles i sosiale interaksjoner som oppleves som givende, blir øvelsen på så måte en meningsfylt sosial arena som gir respondentene mulighet til å utvikle sin identitet. Denne opplevelsen av sammenheng og troverdigheten mellom trening og utøvelse av yrke, oppleves derfor som en motiverende faktor for respondentene.

Det fjerde og siste funnet innenfor motivasjon omhandler hvordan et historisk narrativ kan bidra til å skape tilhørighet blant kadettene, noe som videre kan ha en positiv innvirkning på motivasjon. Fra intervjuene fremkommer det at det kun er et fåtall av kadettene som hadde satt seg inn i historien i forkant av øvelsen. Derfor ble det vanskelig å benytte seg av narrativet under samtaler og refleksjoner, noe som kan bidra til å hemme grunnlaget for en felles sosial plattform. I lys av selvbestemmelsesteorien til Deci og Ryan er behovet for tilhørighet en av tre behov som skal dekkes for å oppleve en indre motivasjon. Det understrekes derimot at opplevd tilhørighet ikke er en absolutt nødvendighet, selv om det er en fremmede faktor. Under en slik øvelse vil ikke nødvendigvis bare det historiske narrativet være styrende for hvorvidt kadettene opplever et samhold med hverandre. Faktorer som profesjonstilhørighet og den sosiale avhengigheten en slik øvelsesform fører med seg vil også

spille inn. Det er likevel av forfatterens oppfatning at dersom flere av kadettene hadde forberedt seg i forkant, kunne det bidratt til økt refleksjon og samhold i kullet, da erfaringsnivå og aldersforskjell er markant. Et felles grunnlag for samtale og refleksjon kunne ført til at flere tok del i plenumsseanser og dermed tidligere bidratt til å skape relasjoner mellom kadettene.

5.2 Profesjon

Teorien om profesjonsidentitet og profesjonell identitet understreker viktigheten av hvordan utøveren av yrket selv anerkjenner og aksepterer profesjonen og sin posisjon i yrket. Dette belyses spesielt gjennom utviklingen av identiteten til utøveren. I avsnittene under drøftes de tre funnene fra resultatkapittelet under profesjon.

Det første funnet innenfor profesjon avdekket at samtlige respondenter opplevde det historiske narrative som relevant for deres offiserrolle. Det ble imidlertid synlig at dette varierte noe mellom respondentene. Der enkelte av respondentene var tydelige på hvordan det historiske narrative kunne knyttes opp mot deres profesjon, opplevde noen det som mer utfordrende å trekke klare linjer mellom den opplevde situasjonen og det historiske narrative.

I møte med det motstandsmennene gjorde under krigen, beskriver respondentene hvordan de plasserer seg i deres fotspor og måler egen prestasjon opp mot hva som anses som krav og forventinger til yrket. Utfra dette skaper vedkommende seg noen tanker rundt hva respondenten selv mener er forventet og hvilken standard man ønsker å leve opp til. Dette kan sees i sammenheng med Georig H. Mead som beskriver følgende i *Mind, self and society*: Identitet kan endre seg igjennom sosiale interaksjoner i forskjellige sosiale kontekster (Mead, 1934). Dette betyr at identiteten kan endres i møte med nye relasjoner, ny læring eller opplevelser, avhengig av hvilke situasjon individet befinner seg i. Sådant kan også profesjonsidentiteten endres i møte med nye opplevelser som er med på å forme hvordan kadettene ser på sin egen profesjonsidentitet.

I øvingssammenheng kan det også tenkes at kadettene er mer mottakelig for slike endringer, ettersom denne endringen ikke kun er forenelig med deres identitet, men også profesjonen de er en del av. En yrkesutøvers identitet dannes i interaksjonen mellom selvet og profesjonen. Man må skape mening hos yrkesutøveren dersom han eller hun skal endre eller utvikle seg i retning av profesjons praksis, normer og verdier (Molander & Terum(red.), 2008, s. 323).

Dersom situasjonen oppleves som meningsfylt for respondenten kan dette føre til at respondenten reflekterer rundt egne verdier og holdninger og den opplevde situasjonen.

Heggen beskriver profesjonsidentitet som den kollektive identiteten som utvikles på tvers av profesjonens medlemmer. Igjennom bruken av et historisk narrativ fremstår det for forfatterne at det er relevansen av den militære profesjon, med de verdier og holdninger som er akseptert i Forsvaret, som i stor grad vil være den kollektive identiteten man relaterer det til. Det kan tolkes dit at respondentene reflekterer og opplever det meningsfylt dersom de ser en sterk sammenheng mellom de holdninger som blir vist gjennom historien og det de selv anser som gode militære holdninger. Respondent 1 virker å oppleve en tilhørighet til Morset familien ettersom, basert på yrkesvalget, de handlingene også er forventet av han. Han gjenkjenner situasjonen som noe relevant for han, og dette bidrar til økt forståelse for et kollektivt handlingsgrunnlag og muliggjør en utvikling i respondentens profesjonsidentitet.

Det andre sentrale funnet viser en forskjell mellom respondentenes. Fra analysen fremkommer det, etter forfatterens syn, et skille mellom respondentene som kan henge sammen med profesjonsidentitet og profesjonell identitet. De som fokuserte på de teknisk/taktiske målene fremstår å i større grad fokusere på å tilegne seg ferdigheter, verdier og normer for å være ansett som en god yrkesutøver. Primærbehovet virker å ligge rundt å skape en egen posisjon i yrket, for å legge grunnlaget for en framtidig rolle. Disse respondentene opplevde også hensikt med øvelsen, men trakk i mindre grad paralleller til egen profesjonsidentitet.

Heggens to ulike begrep knyttet til utdanning av profesjonsidentitet er; profesjonsidentitet i sin helhet og profesjonell identitet (Heggen, 2008). Profesjonsidentitet i sin helhet omhandler at kadettene selv må oppleve situasjonen som meningsfylt og se verdien av situasjonen for å endre eller utvikle seg i retning av profesjonens praksis, normer og verdier. Profesjonell identitet derimot omhandler å gjenkjenne seg selv i den spesifikke yrkesrollen, med de holdninger, verdier og ferdigheter som kreves for å bli ansett som en god yrkesutøver.

To av respondentene viste til at når annen aktivitet ble gjennomført hadde de fokuset sitt på den aktiviteten, og i større grad glemte bort historien. I motsetning til tre av de andre respondentene som aktivt knyttet aktivitetene opp mot historien og deres egen rolle. Dette kan tyde på at enkelte respondentene enten ikke har reflektert like mye rundt egen rolle i yrket tidligere eller blitt satt i situasjoner som har fremprovosert en refleksjon rundt hva yrkesvalget betyr for dem, i like stor grad som de andre. Dette resulterer i at de fortsatt jobber med å bygge opp en profesjonell identitet. Hvilke holdninger, ferdigheter og krav skal til, og hva er min framtidige rolle? For disse kan likevel en slik øvelse oppleves som positivt, da de får kjent på nettopp disse faktorene, ettersom øvelsen blir et steg mot å relatere seg til egen

profesjonsidentitet. Det sees som sannsynlig at respondentene i større grad utviklet en tilhørighet til yrket i løpet av øvelsen, da de fikk muligheten til å se sine egenskaper og ferdigheter opp mot hva de selv opplever er forventet av de i det yrke de har valgt.

Det tredje og siste funnet viste relevansen av de historiske minnesmerkene underveis i øvelsen. Dette funnet indikerer at respondentene i stor grad satte pris på historiske stoppene underveis, men at betydningen for hver respondent varierte. Noen respondenter opplevde spesielt det første stoppet som en viktig bidragsyter for å «starte» øvelsen. Andre opplevde det som svært betydningsfylt å oppleve nærværet av hendelsen, og at det ble en annerledes opplevelse enn å lese boken. Et viktig poeng er at med disse minnesmerkene ble alle introdusert til øvelsen, og kunne på så måte bidra til diskusjonene i laget, noe enkelte respondenter påpekte at de savnet. Uten disse minnespunktene hadde ikke respondentene hatt en felles forståelse for hva historien gikk ut på, ettersom det var så store forskjeller på hvilken forberedelse de hadde gjort i forkant. Disse punktene hjalp respondentene til å huske på historien underveis, samt inkluderte de respondentene som ikke hadde lest seg opp på historien i forkant. Dette fremstår som en viktig del av øvelsen, da profesjonsrette utdanning i stor grad avhenger av en tydelig sammenheng mellom utdanningen og yrkespraksis.

Her ønsker vi å trekke inn Antonovskys sine tre sentrale mestringsressurser, a) oppfatning av en sammenheng, b) troen på at man klarer det og c) at det gir mening. Disse minnesmerkene er med på å danne en sammenheng og mening for respondentene. De får historisk påfyll underveis, som hele tiden passer på at alle respondentene, uavhengig av forberedelser, blir gitt innspill på historien. Dette fører til at flere og flere kan bidra i diskusjonene, noe som virker å oppleves positivt for samtlige respondenter. De respondentene som uttrykte manglende sparringspartnere, beskrev også hvordan dette behovet ble mindre utover øvelsen ettersom flere kunne bidra.

Minnesmerkene virker også å bidra til at konteksten på øvelsen fremstår mer meningsfylt. Det er en historie som appellerer til de fleste av respondentene, med verdier og holdninger som er gjenkjennbare på bakgrunn av yrkesvalg. Det fremstår som en sterk faglig sammenheng mellom den utdanningen som blir presentert igjennom øvelsen og det de skal ut å praktisere når de er ferdige.

Grimmen trekker også frem viktigheten av den praktiske utførelsen i en utdanning, og kombinasjonen av teoretisk og praktisk trening. I dette studiet kan man sammenligne forberedelsen i forkant med ren teoretisk læring, og øvelsen som den praktiske. For forfatterene fremstår det som at disse to arenaene hver for seg gir noe utbytte. Men det er

først når alle respondentene har det samme teoretisk faglige nivået i en praktisk ramme at man får et godt utbytte av øvelsen. Som Grimmen beskriver, finnes det ikke noe klart prinsipielt skille mellom kunnskapsformer, men at de dreier seg om sammenhengen og mengden av disse to. Videre påpeker han at det eneste som kan integrere forskjellige elementer i utdanningen er utfordringer i den praktiske utøvingen av profesjonen. Det er her Grimmen legger vekt på at man har potensial for til å skape meningsfulle sammenhenger i profesjonsutdanningen for studentene (Profesjonsstudier, Moland & Terum (Grimmen), s. 71) (Heggen & Smedby, 2012, s.2).

På så måte kan man si at det er sammenhengen mellom respondentenes opplevde relevans mellom egen situasjon og det historiske narrative som gir respondentene en følelse av mening og hensikt. Det at øvelsen oppleves å ha en faglig sammenheng mellom teoretisk og praktisk utdanning fører til at respondentene ser sammenhengen med eget yrke og opplever hensikt. Det fremstår for forfatterne at respondentenes egen opplevelse av mening er avgjørende for hvorvidt de skal oppleve et historisk narrativ i øvingssammenheng som givende.

5.3 Sammenhengen mellom motivasjon og profesjon

Motivasjon defineres av en situasjon eller tilstand som krever at personen tilpasser sin adferd i den hensikt å nå et mål. På så måte kan øvelsen sees på som en situasjon eller tilstand som tvinger kadettene til å tilpasse sin adferd for å mestre situasjonene de blir stilt ovenfor. Hvordan kadettene har valgt å forholde seg til dette virker å avhenge av hvilke verktøy hver enkelt kadett har til grunne. I forfatterens øyne kan det framstå som at det er en forskjell mellom respondentene på hvordan de velger å benytte seg av det historiske narrative. For å vise til disse forskjellene vil vi først se på to forskjellige respondenter og hvordan de har anvendt historien som kilde til mestring. Herunder autentiske mestringsopplevelser og emosjonell tilstand.

Autentiske mestringsopplevelser sier noe om hvorvidt du har opplevd en lignende situasjon tidligere, og om du basert på denne opplevelsen har tro på at du mestrer det du står ovenfor. Som vist i resultatkapitlet svarte respondent 3 at han ikke opplevde øvelsen som utfordrende fysisk, på spørsmål om han brukte narrative som en motivasjon. Videre forteller han at han opplevde at de andre på laget hans ble motivert. Det kan tyde på at respondenten ser sin egen evne til å mestre øvelsen i lys av sine tidligere erfaringer, herunder det teorien betegner som autentiske erfaringer. Derfor virker det ikke som at respondenten har behov for å bruke det historiske narrative som en motivasjon i løpet av øvelsen. Videre fikk respondenten spørsmål

om han følte det historiske narrativet hadde en effekt på han², foruten å være en motivasjon. Han svarte at narrativen ga større fokus på den fysiske robustheten som kreves av en militært ansatt rent fysisk. Samtidig påpekte han viktigheten av å ha evnen til å mobilisere krefter når situasjonen krever det, noe han betegner som «kampmoral».

Respondenten reflekterer videre i intervjuet rundt hvordan denne historien har en påvirkning på han som offiser, og at øvelsen bidro til utvikling av hans forståelse av eget yrke. Det kan derfor fremstå som at respondenten ikke nødvendigvis fant historien motiverende, men at han identifiserer seg med Morset-familien. De verdiene som ble vist gjennom historien er forenelig med det respondenten selv opplever er riktig innenfor profesjonsyrket. Det kan virke som at grunnen til at hans motivasjon ikke er knyttet til det historiske narrativet handler om hans allerede eksisterende grunnlag for mestring. Likevel gir historien han en opplevelse av hensikt som igjen bidrar til motivasjon.

I motsetning til dette virker respondent 6 i større grad å benytte seg av historien for å skape en positiv ramme rundt øvelsen i helhet. Respondent 6 bruker det historiske narrativet til å kognitivt distansere seg fra det som oppleves som tungt og utfordrende. Han beskriver hvordan det å ha tilgang på et historisk narrativ fikk han til å tenke på noe annet. Dette gjorde noe med hans sinnsstemning under de opplevde påkjeningene øvelsen bydde på. En slik form for distraksjon kan virke å bidra positivt for hans emosjonelle tilstand. Dette samsvarer med Bandura beskrivelse av hvordan en emosjonell tilstand påvirker ens subjektive vurdering av opplevd mestringstro (Bandura, 1994).

Her ser vi forskjellige opplevelser fra to respondenter, som har anvendt det historiske narrativet på en relativt ulik måte. Bakgrunnen til dette kan være forskjellige faktorer som fysiske forutsetninger, erfaringsnivå og personlige egenskaper. Det som ble tydelig for forfatterne under arbeidet med analysen, var et opplevd mønster blant respondentene som i større grad anvendte det historiske narrativet som en vikarierende erfaring. Blant disse virket det som at respondenten i større grad også knyttet historien opp mot egen profesjonsidentitet. Forfatterne tolker det derfor slik at det kan foreligge et mer nyansert bilde for hva som er årsaken bak det som oppfattes som en sammenheng mellom opplevd motivasjon og økt refleksjon over profesjonsrolle.

På den ene siden har du de som omtaler å ha opplevde et mentalt overskudd i løpet av øvelsen, og som utnytter dette rommet til å reflektere over historien. På andre siden har du de

---

² Les sitat brukt under «4.1.3 Historisk narrativ skaper motiverende rammer».

som blir «tvunget» til å reflektere rundt historien, da de i større grad benytter denne som en kilde til motivasjon ved å se sin egen opplevelse i lys av historien. Det kan derfor tolkes dit at en konsekvens av dette behovet for en motivasjonskilde, er at respondentene i større grad blir bevisst egen yrkesrolle og dermed reflekterer mer rundt den.

Til kontrast har vi respondentene som av ulike årsaker ikke fremstår å ha samme forhold til historien. Ut fra intervjuene kan det tyde på at disse respondentene ikke hadde det samme sammenligningsgrunnlaget som de andre respondentene som evnet å aktivt bruke historien. Disse respondentene virker ikke å reflektere i like stor grad rundt egen yrkesrolle. Det virker som at bakgrunnen for dette kan begrunnes med en manglende kjennskap til historien, noe som førte til at respondentene i mindre grad identifiserte seg med Morset-familien. Bandura beskriver at opplevd likhet en viktig forutsetning for vikarierende erfaringer. Disse respondentene fremstår å ha et svakere forhold til historien, og derfor har de større problemer med å identifisere seg selv med familien. Dog forteller respondentene at de mot slutten av øvelsen hadde fått mer kjennskap til historien, noe som gjorde det enklere å knytte egen profesjon opp mot situasjonen de stod i. Dette antyder at de fikk et lignende grunnlag som de andre respondentene, og dermed opplevde større likhet.

De respondentene som fortalte at de ble motivert av selve historien, hadde også god kjennskap til denne. De som virket å interessere seg for historien, og samtidig klarte å knytte denne opp mot profesjon og egne verdier, oppleves av forfatterne å i større grad beskrive en slags indre motivasjon under øvelsen. For respondentene som ikke hadde satt seg inn i historien, var sammenligningsgrunnlaget til familien mindre konkret og dermed vanskeligere å benytte. Her fremstår det som at respondentene heller fant motivasjon i at øvelsens rammer var annerledes enn tidligere erfart.

Det kan virke som at forberedelsene respondentene gjorde i forkant har vært styrende for utbytte av øvelsen, gitt målsetningene om profesjon og mestring (krevende forhold). Samtlige av respondentene fortalte at de opplevde det historiske narrative som givende og kunne vise til et utbytte i en eller annen form. Det varierte dog i stor grad hva hver respondent kunne vise til, også med tanke på målsetningen om å reflektere over relevansen for egen rolle som offiser.

6. Avslutning

6.1 Oppsummering og konklusjon

For å besvare hvordan kadettene påvirkes av et historisk narrativ i øvingssammenheng, har vi i dette studiet tatt utgangspunkt i motivasjon- og profesjonsteori. Funnene var interessante og varierte. Drøftingen belyser at respondentene opplevde det historiske narrative som motiverende, men hvilke aspekter av historien som motiverte de var varierende. Av dette fremkommer også forskjellene på de ulike respondentene innenfor sin egen profesjonsidentitet, og hvordan deres oppfatning og refleksjoner rundt eget profesjonsyrket er førende for hva som motiverer de. Flere av respondentene påpekte også viktigheten av forberedelsene som ble gjort. For forfatterne ble det også tydelig i løpet av arbeidet med studien, forskjellen på de respondentene som gjorde gode forberedelser og de som ikke hadde gjort det. De som var godt forberedt virket å bruke historien mer aktivt, spesielt innledningsvis i øvelsen, og klarte tidligere å hente ut motivasjon og skape refleksjoner rundt egen rolle. De med mindre forberedelser brukte lengre tid på å sette seg inn i historien, og fikk brukt noen aspekter av øvingsrammene til sin fordel, men til gjengjeld mye senere.

Funn fra forskningsspørsmål 1 viser at samtlige respondenters motivasjon påvirkes av det historiske narrative under øvelsen, dette dog i ulik grad og i noe ulik form. Det fremkommer at respondentene som klarte å se en likhet mellom sin opplevde situasjonen og familien Morsets historie i større grad klarte å benytte seg av historien som en motiverende faktor. Disse respondentene klarte å se sine forutsetninger i lys av familiens, og dermed var i stand til å øke troen på egne evner gjennom vikarierende erfaringer. Det er av forfatterens oppfattelse at historien gjorde seg gjenkjennbar for disse gjennom deres opplevelse av profesjonstilhørighet- og-identitet. For noen respondenter virket det historiske narrative å være en slags distraksjon fra det som opplevdes å være ubehagelig under øvelsen. Det er derimot vanskelig å konkludere om dette bare er som følge av en kognitiv revurdering av opplevelsen eller om det baserer seg på at det historiske narrative naturlig bryter opp øvelsen og gir kadettene pause fra den fysiske og mentale påkjenningen. Samtlige respondenter enes om at det historiske narrative gir noe mer til øvelsen, enten i form av en tydeligere opplevd hensikt eller gjennom nye, motiverende rammer som oppleves annerledes enn det som vanligvis forekommer i Forsvaret.

Funn fra forskningsspørsmål 2 viser at samtlige kadetter opplevde det historiske narrative som betydningsfullt, dog i varierende grad. Det opplevdes som en differens mellom de respondentene som i stor grad reflekterte rundt det historiske narratives betydning for egen

profesjon og de respondentene som i mindre grad reflekterte direkte opp mot eget yrkesvalg. De respondentene som aktivt plasserer seg i familiens fotspor måler sine prestasjoner opp mot hva som anses som krav og forventinger. Ut i fra dette skaper respondentene seg tanker rundt som er forventet og hvilken standard man ønsker å leve opp til. Det kan virke som at disse fremstår tryggere i sin yrkesrolle, og derfor har lettere for å reflektere over egen utvikling i møte med slike interaksjoner. Den andre gruppen opplevdes å ha større fokus på vintertekniske aktiviteter, noe som kan komme av at en slik situasjon er ny for dem. Uavhengig av dette fremstår øvelsen fremstår fortsatt givende, og respondentene trekker fram at de har utviklet seg. Likevel fremstår det som at denne gruppen hadde, både underveis og etter øvelsen, reflektert i mindre grad over egen rolle i profesjonen og egen profesjonsidentitet.

Det kommer tydelig frem de ulike forberedelsene hver enkelt respondent hadde gjort setter føringer for hvor stort utbyttet de har igjen etter øvelsen. Det kan også ligge andre årsaksforklaringer til grunn slik som alder, erfaring og andre personlighetstrekk. Dette er årsaksforklaringer det er utfordrende å utdype i en slik studie, da omfanget av studien ville blitt for stor og anonymiteten til respondentene kan kompromitteres. Det må likevel presiseres at slike årsaksforklaringer må nevnes i konklusjonen, ettersom egen opplevelse av profesjonsidentitet er sammensatt og i konstant utvikling.

En stor del av drøftingen har belyst at profesjonsidentitet, motivasjon og forberedelser sett i sammenheng er av stor betydning for hvilket utbytte respondentene sitter igjen med. Samtlige respondenter viser til at de har brukt historien i større eller mindre grad, ettersom øvelsen er lagt opp med historiske minnesmerker og refleksjonsseanser. På slik måte klarer øvingsstaben å hente inn de som ikke har forberedt seg, men disse får derimot historien mye senere og virker å anvende historien i mindre grad. Det anses som viktig å anerkjenne kompleksiteten ved bruken av et historisk narrativ, og at hver kadett vil oppleve den forskjellig, basert på eget ståsted. Det forekommer av studien at god kjennskap til historien er viktig for å ett ønsket utbytte av øvelsen, ettersom det er tydelig for forfatterne at et historisk narrativ har påvirkning på kadettene.

7. Bibliografi

- Almvik, S. (2010, Oktober 12). *Montages*. Hentet fra Begrepet: Narrativ: <https://montages.no/2010/10/begrepet-narrativ/>
- Bandura, A. (1994). *Encyclopedia of Human Behavior*. Hentet fra Self-Efficacy : <https://www.uky.edu/~eushe2/Bandura/Bandura1994EHB.pdf?fbclid=IwAR11USznNp66u7FONaics0Ek4ZEan9a7UYldje65sZ2vt0oUOPLUr0gPYR4>
- Forsvarets stabsskole. (2007). *Forsvarets fellesoperative doktrine*. Oslo: Forsvarsstaben.
- Geen, R. G. (1995). *Human Motivation*. California: Brooks/Cole Publishing Company.
- Heggen, K. (2008). *Profesjon og identitet*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Heggen, K., & Smedby, J.-C. (2012, Februar 28). Gir mest mulig sammenheng også den beste profesjonsutdanninga? *Norsk pedagogisk tidsskrift*, ss. 4-14.
- Helsekompetanse. (2019). *Hesledirektoratet*. Hentet fra Helsekompetanse: <http://kurs.helsekompetanse.no/hverdagsrehabilitering/45526>
- Jacobsen, D. I. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelser*. Oslo: Cappelen Damm.
- Jensen, A. (2008). *Den militære profesjonsidentitet - en studie av norske Krigsskolekadettens identitetsutdanning*. Oslo: Universitetet i Oslo.
- Lillemyr, O. F. (2007). *Motivasjon og selvforståelse*. Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Luftkrigsskolen. (2017 (ajour pr.22juni 2019)). *Studiehåndbok LKSK kull 68 - 2017-2020*. Trondheim: Luftkrigsskolen.
- Luftkrigsskolen. (2018). *Øvingsordre vinterøvelse*. Hentet fra ItsLearning.
- McClelland, D. C. (1987). *Human motivation*. Cambridge: The university of Cambridge.
- Mead, G. H. (1934). *Mind, self and society*. Chicago: University of Chicago Press.
- Molander, A., & Terum(red.), L. (2008). *Profesjonsstudier*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Ordbok. (u.d.). *Den norske akademis ordbok*. Hentet fra Narrativ: https://www.naob.no/ordbok/narrativ_2
- Skaalvik, S., & Skaalvik, E. M. (2011). *Skolen som læringsarena*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Tetzchner, S. v. (2018, Februar 20). *Identitet*. Hentet fra Store Norske Leksikon: <https://snl.no/identitet>
- Weicher, I., & Fibæk Laursen, P. (2003). *Person og profession - en utfordring for socialrådgivere, sykeplejersker, lærere og pædagoger*. Værløse: Billesø & Baltzer Forlagene.

7. Vedlegg

Vedlegg A – Samtykkeerklæring

Vil du delta i forskningsprosjektet

”Studie av øvelse «Vinterøvelse»”?

Bakgrunn og formål

Dette bachelorstudiet tar sikte på å undersøke om og i hvilken grad et historisk narrativ har en påvirkning på kadettene læring og motivasjonsprosess. Øvelsen som skal forskes på er «vinterøvelsen» som gjennomføres i 1.avdeling. Formålet med studien er å få bedre kjennskap til om et historisk narrativ påvirker kadettene læringsprosess, lederutvikling, motivasjon og mestring.

Studien kan bidra til å synliggjøre hvordan man sikrer kadettene læring under krevende øvelser, samt synliggjøre hvilke verktøy som nyttes for å bidra til hensiktsmessige læringsprosesser. Således kan studien bidra til å synliggjøre i hvilken grad ulike momenter ved øvelsen som har en ønskelig effekt på kadettene.

Relevansen strekker seg på mange måter utover Luftkrigsskolen. Resultatene vil være interessante for alle som driver øvingsvirksomhet i Forsvaret. Ditt bidrag inn i studien vil altså kunne bidra til økt kunnskap rundt øvelser som praktisk pedagogisk verktøy, og videre muligens økt utbytte av øvelser lik «Vinterøvelsen».

Studiets utvalg er Kull Mohr (69) ved 1.avdeling på Luftkrigsskolen som skal gjennomføre øvelse «Vinterøvelse» vår 2019.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Datainnsamlingen for oppgaven vil være i form av både observasjoner og intervjuer. Disse vil danne grunnlaget for drøfting opp mot eksisterende teori. Intervjuene gjennomføres etter øvelsen.

Observasjonene som blir gjort på øvelsen er et forstudiet og er med på å danne grunnlaget for spørsmålene som stilles i intervjuene i etterkant av øvelsen. Datainnsamlingsverktøyet vil være notater og lydopptaker, og det vil ikke samles inn personopplysninger om informantene.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Innsamlingen av data vil gjøres iht. retningslinjer ved Luftkrigsskolen og norsk senter for forskningsdata (NSD). Rådata vil videre bli behandlet i tråd med etiske forskningsprinsipper, og forvaltes forsvarlig av oppgavens forfattere. I oppgaven vil informasjonen om den enkelte informant begrenses til å kun omtale deres egen rolle i øvelsen. Dette for å sikre størst mulig grad av anonymitet.

De som blir intervjuet vil også få muligheten til å lese igjennom intervjuet etter det er skriptet slik at vi kan kvalitetssikre at vi har forstått dere riktig, samt gi dere en mulighet til å endre på noe dere eventuelt synes blir framstilt feilaktig.

Vi vil kun bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg slettes. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 20.01.2019 Etter ferdigstilling av produkt vil alle dokumenter, herunder observasjonsnotater og intervju bli slettet.

Hvis du har spørsmål til studien ta kontakt med Maria Nossun og Sindre Rolland.

- *Maria Nossun* +47 99563871
- *Sindre Rolland* +47 48306010

Veileder for oppgaven er Pål Fredriksen

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta. Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 20.01.2019

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg B – Intervjuguide

Intervjuguide

1. *Historisk perspektivtaging bidrar til økt motivasjon under krevende forhold.*

Informanten kommer inn, hilser på intervjuerne. Hvem som stiller spørsmål og hvem som noterer er avklart på forhånd. Spør om informanten vil ha vann eller kaffe, viktig å etablere en trygg og komfortabel setting rundt informanten.

Innledningsvis: Forklar informanten hva som kommer til å skje.

- Intervjuets lengde (Intervjuet kommer til å ta ca 45 minutter)
- Fortell hvilke roller dere har (intervjuer og noterer)
- Personen vil være anonym
- Intervjuet vil bli tatt opp med båndopptaker
- Personen får innsikt i intervjuet etter det er skrevet ned
- Noen spørsmål før vi starter?

Innledningsvis: en eller begge av disse spørsmålene?

1. Du har nettopp vært på vinterøvelse. Si litt om hvordan det var for deg?

Del 1- Før øvelsen

1. Hvordan opplevde du fokuset på det historiske narrative før øvelsen begynte? Altså i planleggingsfasen?
  - a. Hva var bra, hva fungerte dårlig? Hvorfor?
  - b. Hva gjorde det med forventingene til øvelsen?
  - c. I etterkant, har du noen refleksjoner rundt hvordan denne fasen forberede dere til øvelsen?
  - d. Hvordan opplevde du fokuset på det historiske narrative i forhold til hvordan fokuset var sammenlignet med annet forarbeid til øvelsen(ruteplanlegging, logistikk og andre gjøremål)?

Del 2- Under øvelsen

1. Denne vinterøvelsen fulgte en historisk hendelse. Hvilken betydning hadde denne for deg under øvelsen?
2. Var det enkelte situasjoner som opplevdes som mer betydningsfullt for deg?
  - a. Hvorfor? Hvorfor ikke?
  - b. Forhåpentlig motivasjon: Hvordan hjalp denne på motivasjonen?
  - c. På hvilken måte brukte du dette aktivt i løpet av øvelsen?
3. Det er fire sentrale punkter under øvelsen sett opp mot narrative: foredraget, minnesbauta, hytten og festningen. Kan du utdype hvordan du opplevde disse punktene og hvordan disse påvirket deg?
  - a. Hjalp dette deg til å knytte historien sammen?
  - b. Var du mer påvirkelig/mottakelig på enkelte punkter? Hvorfor?
  - c. (Mentalt overskudd spiller en rolle? For sliten til å se helheten?)
4. Kunne øvelsen blitt utført på andre måter for å oppnådd mer med sitt historiske narrative?

5. Føler du at fokuset på det historiske narrative gikk på bekostning av annen aktuell vintertrening? Eventuelt motsatt?
6. Er det andre forhold hvor historien har påvirket deg? Er det noe du har lært av historien?
  - a. Er det andre forhold ved historien som berørte deg under øvelsen?
7. På hvilken måte har denne historien betydning for deg som offiser?
  - a. Opplevde du debrief og refleksjon som et nyttig verktøy under øvelsen?
    - i. Hvordan? Evt hvorfor ikke?
8. Vi sitter med et inntrykk av at øvelsen inneholder to former med refleksjon og debrief. En debrief og refleksjon i laget, og en mer felles debrief rundt minnesmerkene i plenum. Kan du beskrive hvordan du opplevde debriefing prosessene under øvelsen?
  - i. Opplevde du forskjell på refleksjonene og debriefing i laget og i plenum?
    1. Hvorfor? Hva var annerledes? Hvilken effekt hadde dette for deg?

Del 3. Nå (etter øvelsen)

1. Hvilken betydning har historien for deg i dag? Har den påvirket deg på noen måte?
  - a. Hva ga deg mest? Hvorfor?
  - b. Hvorfor ga det andre ikke like mye?
2. Hva tar du med deg videre fra denne øvelsen?

Avslutning

1. Hvordan har intervjuet vært for deg? Noe du ønsker å legge til, føler ikke har blitt sakt eller tenker kan ha blitt misforstått?

FORSVARET
Forsvarets høgskole

1 av 2

Vår saksbehandler
Borghild Boye, bboye@mil.no
+4723 09 57 55, 0510 5755
FHS/STAB/UTD FOU

Vår dato 2019-07-03
Vår referanse 2019/024699-002/FORSVARET/ 919

Tidligere dato **Tidligere referanse**

Til
Maria Nossum og Sindre Rolland
Forsvarets høgskole/Luftkrigsskolen
..

Kopi til
FHS/LKSK

Tillatelse til å innhente opplysninger i og om Forsvaret til forskningsformål

1 Bakgrunn

Forsvarets høgskole (FHS) har mottatt deres søknad av 20. juni 2019 om tillatelse til å innhente informasjon i og om Forsvaret til forskningsformål. Prosjektet det skal samles data til er en bacheloroppgave, og følgende problemstilling er oppgitt: «Hvordan påvirkes kadettene av et historisk narrativ i øvingssammenheng?» Det skal gjennomføres intervju med seks kadetter ved Luftkrigsskolen etter gjennomført vinterøvelse. Tillatelse fra avdelingen er innhentet.

2 Drøfting

Vurdering av søknader om tillatelse til å innhente informasjon i og om Forsvaret til forskningsformål er regulert av *Bestemmelse om utlevering av personopplysninger til forskning og gjennomføring av spørreundersøkelser*, fastsatt av sjef HR-avdelingen i Forsvarsstaben 1. mai 2018.

I henhold til punkt 2.3 og 2.4 i denne bestemmelsen er det en forskningsnemnd oppnevnt av sjef FHS som behandler søknader om tillatelse til datainnsamling i Forsvaret. Kriterier og rettsgrunnlag som skal legges til grunn for vurderingen er omtalt i punkt 4.1 og 4.2.

Forskningsnemnda har vurdert deres søknad som tilfredsstillende i henhold til gjeldende krav.

3 Konklusjon

Søknad om tillatelse til å innhente informasjon i og om Forsvaret til forskningsformål innvilges. Tillatelsen gjelder til prosjektslutt 20. januar 2020.

4 Vilkår for tillatelsen

Det er kun gitt tillatelse til innhenting av det datamaterialet som fremgår av søknaden. Data hentet fra Forsvaret skal ikke benyttes til andre formål enn den aktuelle bacheloroppgaven. Ved prosjektslutt skal alle data hentet fra Forsvaret slettes. Det skal sendes sluttmelding til FHS vedlagt bacheloroppgaven. Sluttmelding sendes til bboye@mil.no eller datautlevering@fhs.mil.no

Postadresse	Besøksadresse	Sivil telefon/telefaks	Epost/ Internett	Vedlegg
Postboks 800 Postmottak 2617 Lillehammer Norge	Akershus festning, bygn 14 / 0015 OSLO Norge	Militær telefon/telefaks 99/0500 3699	postmottak@mil.no www.forsvaret.no Organisasjonsnummer NO 986 105 174 MVA	

Sven G. Holtsmark
professor
leder av forskningsnemnda

Dokumentet er elektronisk godkjent, og har derfor ikke håndskreven signatur.